

1/2019

Ιανουάριος 2019

**ΕΛΛΑΔΑ, ΚΥΠΡΟΣ, ΤΟΥΡΚΙΑ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ**

Νομική και πολιτική αξιολόγηση των εκατέρωθεν επιχειρημάτων

Βιργινία Μπαλαφούτα

**ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

UNIVERSITY *of* NICOSIA

1993-2018 ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

1/2019
Ιανουάριος 2019

ΕΛΛΑΔΑ, ΚΥΠΡΟΣ, ΤΟΥΡΚΙΑ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Βιργινία Μπαλαφούτα

ΕΛΛΑΔΑ, ΚΥΠΡΟΣ, ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

1/2019

Λευκωσία, Ιανουάριος 2019

Copyright © Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Εκδόσεις: Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Βιργινία Μπαλαφούτα

Η Βιργινία Μπαλαφούτα είναι πτυχιούχος του Τμήματος Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Έχει λάβει το διετές Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης «Διεθνές Δίκαιο και Διπλωματικές Σπουδές» του Τμήματος Διεθνών Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι Διδάκτορας «Διεθνούς Δικαίου και Περιφερειακών Σπουδών» του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.). Εργάζεται ως Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (Ε.ΔΙ.Π.) του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., όπου διδάσκει Διεθνές Δίκαιο και Διεθνές Ποινικό Δίκαιο. Είναι Επιστημονική Συνεργάτης του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και του Διεθνούς Κέντρου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Libertas. Έχει μετάσχει σε Διεθνή Συνέδρια του αντικειμένου της, είναι συγγραφέας σχετικών επιστημονικών άρθρων και δύο μονογραφιών.

ΕΛΛΑΔΑ, ΚΥΠΡΟΣ, ΤΟΥΡΚΙΑ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Αντί Εισαγωγής.....	8
1. Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας – Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας – Η έννοια και η δεσμευτικότητα του διεθνούς εθίμου	8
1.1. Έννοια και περιεχόμενο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας – Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.....	8
1.2. Κύπρος, Ελλάδα, Τουρκία και Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας	9
1.3. Άλλα κράτη-μη μέλη στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας	9
1.4. Έννοια και τρόπος ανάδυσης του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου	11
1.5. Ισχύς και δεσμευτικότητα του διεθνούς εθίμου	11
2. Τα εσωτερικά ύδατα	12
2.1. Εσωτερικά ύδατα	12
3. Η αιγιαλίτιδα ζώνη – Ελλάδα, Κύπρος, Τουρκία και αιγιαλίτιδα ζώνη	12
3.1. Αιγιαλίτιδα ζώνη, Χωρικά ύδατα.....	12
3.2. Διαφορά μεταξύ εσωτερικών υδάτων και αιγιαλίτιδας ζώνης	13
3.3. Πού εκτείνεται η κυριαρχία του κράτους	13
3.4. Η αιγιαλίτιδα ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας	13
3.5. Ελλάδα, Τουρκία και χωρικά ύδατα	14
3.6. Νομική και πολιτική κριτική των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας.....	15
4. Νησιά – Οι θαλάσσιες ζώνες της Κυπριακής Δημοκρατίας – Τουρκικές διεκδικήσεις και αμφισβητήσεις της εθνικής κυριαρχίας της Ελλάδας επί νησιών της	16
4.1. Νησί	16
4.2. Οι θαλάσσιες ζώνες της Κυπριακής Δημοκρατίας	17
4.3. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των προβαλλόμενων από την Τουρκία επιχειρημάτων: i) περί «γκρίζων ζωνών», ii) αναφορικά με το Σύμπλεγμα του Καστελόριζου, iii) αναφορικά με την αποστρατικοποίηση νησιών του Αιγαίου	17
4.3.1. Νομική και πολιτική κριτική του επικαλούμενου από την Τουρκία όρου και επιχειρήματος περί «γκρίζων ζωνών»	17

4.3.2. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των ισχυρισμών της Τουρκίας για το Σύμπλεγμα του Καστελόριζου	18
4.3.3. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των επιχειρημάτων της Τουρκίας περί αποστρατικοποίησης νησιών του Αιγαίου	19
5. Η συνορεύουσα ζώνη – Η συνορεύουσα ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας	20
5.1. Συνορεύουσα ζώνη	20
5.2. Η συνορεύουσα ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας	21
6. Η υφαλοκρηπίδα – Η διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας περί οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο – Μια πρόταση περί της διεθνούς δικαιοδοσίας	21
6.1. Υφαλοκρηπίδα	21
6.2. Δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας.....	22
6.3. Η υφαλοκρηπίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας.....	24
6.4. Η διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας περί οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο	24
6.4.1. Η πορεία και τα πραγματικά περιστατικά μέχρι την προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο.....	25
6.4.2. Προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο	26
6.4.3. Νομική κριτική των προβαλλόμενων επιχειρημάτων της Ελλάδας ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου.....	27
6.4.4. Η Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου επί της Υπόθεσης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου Πελάγους (Ελλάδα κατά Τουρκίας)	27
6.4.5. Μια κριτική αποτίμηση της προαναφερθείσας Απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου	29
6.4.6. Μια πρόταση περί της διεθνούς δικαιοδοσίας	30
6.4.7. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των πάγιων επιχειρημάτων της Ελλάδας αναφορικά με την υφαλοκρηπίδα	31
6.4.8. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με την υφαλοκρηπίδα	32
7. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) – Νομική και πολιτική κριτική των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας	33
7.1. Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη	33
7.2. Δικαιώματα, δικαιοδοσία και υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στην ΑΟΖ.....	33

7.3. Δικαιώματα και υποχρεώσεις τρίτων κρατών στην ΑΟΖ του παράκτιου κράτους.....	34
7.4. Διαφορές υφαλοκρηπίδας και Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης	34
7.5. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας...	35
7.6. Νομική και πολιτική κριτική των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.....	36
8. Η ανοικτή θάλασσα	36
8.1. Ανοικτή θάλασσα.....	36
8.2. Τι περιλαμβάνει η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας.....	37
9. Ο Διεθνής Βυθός / Η Περιοχή	37
9.1. Διεθνής Βυθός / Η Περιοχή	37
9.2. Κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας.....	37
10. Ειρηνική διευθέτηση των διεθνών διαφορών – Στη «διχοτόμο» μεταξύ δικαίου και πολιτικής	39
10.1. Ειρηνική επίλυση των διεθνών διαφορών – Νομικές και Πολιτικές μέθοδοι	39
10.2. Νομικά επιχειρήματα vs Πολιτικών επιχειρημάτων	39
11. Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	40
ΠΗΓΕΣ	42
Πρωτογενείς Πηγές	42
Βιβλιογραφία.....	44
Λοιπές Πηγές.....	45

Αντί Εισαγωγής

Στο παρόν άρθρο επιχειρείται να παρουσιαστεί το βασικό πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας και σχετικά ελληνοτουρκικά ζητήματα. Αναλύονται η στάση, η συμπεριφορά, οι ενέργειες και τα επιχειρήματα της Κύπρου, της Ελλάδας και της Τουρκίας επί ζητημάτων που άπτονται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, και επιδιώκεται περαιτέρω η νομική αξιολόγηση και η κριτική προσέγγιση των επιχειρημάτων αυτών με άξονες το Διεθνές Δίκαιο και το εθνικό δίκαιο των τριών κρατών. Παράλληλα, κατατίθενται συμπεράσματα και προτάσεις επί των ελληνοτουρκικών ζητημάτων, οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και για την ενίσχυση της εθνικής επιχειρηματολογίας.

1. Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας – Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας – Η έννοια και η δεσμευτικότητα του διεθνούς εθίμου

1.1. Έννοια και περιεχόμενο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας – Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Το Δίκαιο της Θάλασσας (Law of the Sea), το οποίο αποτελεί κλάδο του Διεθνούς Δικαίου, ορίζει και κατοχυρώνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών στη θάλασσα και εν μέρει στον υπερκείμενο εναέριο χώρο. Ως προς τη φύση και τον χαρακτήρα του, το Δίκαιο της Θάλασσας ακολουθεί τις βασικές αρχές, τους κύριους άξονες και το ευρύτερο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου, εντασσόμενο στο πεδίο του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας¹ (United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS) (στο εξής θα αναφέρεται και ως Σύμβαση ΔΘ) υιοθετήθηκε το 1982 στο Montego Bay της Τζαμάικα, στα πλαίσια της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Τέθηκε σε ισχύ το 1994, 12 μήνες μετά τη συμπλήρωση 60 επικυρώσεων. Σήμερα συγκεντρώνει 157 υπογραφές και 168 επικυρώσεις.

Δύο βασικά χαρακτηριστικά της Σύμβασης ΔΘ -των οποίων γίνεται επίκληση και στη συνέχεια και λαμβανομένων υπόψη των οποίων κατατίθενται προτάσεις στα πλαίσια του παρόντος άρθρου- είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της εν λόγω Σύμβασης έχει εθιμικό χαρακτήρα, καθώς και το γεγονός ότι δεν είναι επιδεκτική επιφυλάξεων, γίνεται δηλαδή αποδεκτή ως "Package deal".

---

¹ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, 1982.
http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=EL)

1.2. Κύπρος, Ελλάδα, Τουρκία και Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέγραψε τη Σύμβαση ΔΘ το 1982 και την κύρωσε το 1988, με τον περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Κυρωτικό) Νόμο του 1988, Ν. 203/1988.²

Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση ΔΘ το 1982 και την κύρωσε το 1995, με τον Νόμο 2321/1995.³

Η Τουρκία δεν έχει υπογράψει, ούτε έχει κυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ.

Εξετάζοντας τα ελληνοτουρκικά ζητήματα που άπτονται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, και δεδομένης της μη υπογραφής και της μη κύρωσης της εν λόγω Σύμβασης από την Τουρκία, έχει ιδιαίτερη σημασία η έννοια του εθίμου στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου, η οποία αναλύεται κατωτέρω.

1.3. Άλλα κράτη-μη μέλη στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.) δεν έχουν υπογράψει ούτε έχουν κυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ. Έχει σταλεί στη Γερουσία προς έγκριση, για την οποία απαιτείται πλειοψηφία 2/3. Σύμφωνα με διάφορες αναλύσεις,⁴ για τη μη κύρωση της εν λόγω Σύμβασης από τις Η.Π.Α. συντείνουν επιχειρήματα όπως: η επιδίωξη πολιτικής και όχι νομικής επίλυσης οριοθέτησης με την Κίνα, ζητήματα χρήσης φυσικών πλουτοπαραγωγικών πηγών, ο πιθανός περιορισμός του δικαιώματος των Η.Π.Α. σε νόμιμη άμυνα, η υποχρέωση τήρησης αυστηρότερων περιβαλλοντικών όρων.

Ωστόσο θα πρέπει να αναφερθεί ότι σε περίπτωση κύρωσης της Σύμβασης, οι Η.Π.Α θα ευνοηθούν, καθώς θα δύνανται να προχωρήσουν σε οριοθέτηση: i) ως προς την Αρκτική, και ii) με την Κίνα, περιορίζοντας τις επιδιώξεις της. Επιπλέον, θα κατοχυρώσουν τα δικαιώματά τους στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα και θα δύνανται να μετέχουν στα όργανα και στους θεσμούς της Σύμβασης ΔΘ, προβάλλοντας τα εθνικά τους συμφέροντα.

---

² Ο περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Κυρωτικός) Νόμος του 1988, Ν. 203/1988. [goo.gl/RP8xQ5](https://www.gov.cy/goa/goa.nsf/00000000000000000000000000000000?open=1)

³ Νόμος 2321/1995 (ΦΕΚ Α/136/23-6-1995), Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης. [goo.gl/Kqf2uu](https://www.gov.cy/goa/goa.nsf/00000000000000000000000000000000?open=1)

⁴ Roncevert Ganan Almond, "U.S. Ratification of the Law of the Sea Convention", The Diplomat, 2017.

<https://thediplomat.com/2017/05/u-s-ratification-of-the-law-of-the-sea-convention/>

Το Ισραήλ δεν έχει υπογράψει ούτε έχει κυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ. Για το γεγονός αυτό προβάλλονται⁵ διάφορες ερμηνείες και αιτίες, όπως ο ισχυρισμός του Ισραήλ περί δικαιώματος αποστολής του ναυτικού του και εκτός των χωρικών του υδάτων, όταν θεωρεί ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις της νόμιμης άμυνας, ο ισχυρισμός του περί ζητημάτων ασφάλειας στη Μεσόγειο (π.χ. επικαλείται μεταφορά όπλων στον Λίβανο, στο Ιράν, κλπ.). Επίσης, το ζήτημα των κατεχόμενων παλαιστινιακών εδαφών, καθώς και οι διαφορές του Ισραήλ με τον Λίβανο αναφορικά με την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών και την εκμετάλλευση φυσικών πλουτοπαραγωγικών πηγών προβάλλονται ως αιτίες για τη μη κύρωση της Σύμβασης από το Ισραήλ.

Τα οφέλη που θα αποκομίσει το Ισραήλ από την κύρωση της Σύμβασης θα είναι -μεταξύ άλλων- η κατοχύρωση των δικαιωμάτων του στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα, καθώς και το δικαίωμα συμμετοχής του στα όργανα και στους θεσμούς της Σύμβασης ΔΘ, προβάλλοντας τα εθνικά του συμφέροντα.

Το Ιράν έχει υπογράψει τη Σύμβαση ΔΘ το 1982, αλλά δεν την έχει κυρώσει. Έχει επικαλεστεί⁶ την αύξηση των παρεχομένων δικαιωμάτων και ελευθεριών όσον αφορά τα διεθνή στενά. Ειδικότερα, το Ιράν, στα πλαίσια της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, εκδήλωσε ανησυχία για τα στενά του Ορμούζ. Υποστήριξε ότι τα επιπλέον δικαιώματα θα πρέπει να τα αποκτούν μόνο τα κράτη μέλη στη Σύμβαση ΔΘ. Σύμφωνα με αναλύσεις, η ανησυχία του έγκειται στα αυξημένα δικαιώματα που θα αποκτούν οι μεγάλες ναυτικές δυνάμεις, αλλά κυρίως γειτονικά του αραβικά κράτη με τα οποία έχει βρεθεί ή βρίσκεται σε διένεξη. Περαιτέρω οι διενέξεις και οι τεταμένες σχέσεις του με γειτνιαζόντα αυτού κράτη συνιστά έναν ακόμη αποτρεπτικό λόγο για τη μη κύρωση της Σύμβασης.

Και για το Ιράν, αντίστοιχα, ισχύει ότι σε περίπτωση κύρωσης της Σύμβασης ΔΘ κατοχυρώνει τα δικαιώματά του στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα και θα δύναται να μετέχει στα όργανα και στους θεσμούς της Σύμβασης, προβάλλοντας τις εθνικές του θέσεις.

---

⁵ David Newman, "Borderline views: Defending Israel in the High Seas", The Jerusalem Post, 2014.

<http://www.jpost.com/Opinion/Columnists/BORDERLINE-VIEWS-Defending-Israel-on-the-high-seas-345078>

⁶ Bahman Aghai Diba, "Iran and the United Nations 1982 Convention on the Law of the Sea", Payvand News, 2014.

<http://www.payvand.com/news/14/nov/1177.html>

1.4. Έννοια και τρόπος ανάδυσης του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου

«Το άρθρο 38§1 περ. β' του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου⁷ καθιερώνει το διεθνές έθιμο ως απόδειξη γενικής πρακτικής που γίνεται δεκτή ως κανόνας δικαίου. Αντανακλά τη γενικώς παραδεκτή άποψη ότι το έθιμο αποτελείται από δύο στοιχεία: τη γενική πρακτική (*usus*), και την πεποίθηση ότι η πρακτική αυτή αντανακλά ή ανταποκρίνεται σε κανόνα δικαίου (*opinio juris*), ή επιβάλλεται από τις κοινωνικές, οικονομικές ή πολιτικές ανάγκες (*opinio necessitatis*). Το κύριο γνώρισμα του εθίμου είναι ότι κατά κανόνα δεν συνιστά συνειδητή δικαιοπαραγωγική διαδικασία».⁸

Η αποκρυστάλλωση ενός εθίμου προκύπτει εκ του αποτελέσματος. Πρόκειται, για μια οιονεί δικαιοπαραγωγική διαδικασία, καθώς τα κράτη με τις ενέργειές τους και τις συμπεριφορές τους στο διεθνές πεδίο συμβάλλουν στη δημιουργία και στην καθιέρωση εθιμικών κανόνων, ακόμη και αν δεν είναι αυτός ο κύριος και αντικειμενικός σκοπός τους ενεργώντας μια συγκεκριμένη πράξη.

1.5. Ισχύς και δεσμευτικότητα του διεθνούς εθίμου

Το διεθνές εθιμικό δίκαιο δημιουργεί υποχρεώσεις *erga omnes* (έναντι πάντων). Τίθεται πάνω από το εθνικό δίκαιο των κρατών. Υπερισχύει δε και των εθνικών κανόνων συνταγματικής φύσεως.

«Οι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που έχουν εθιμικό χαρακτήρα καθίστανται δεσμευτικοί στο εσωτερικό των κρατών *ipso facto*, δηλαδή από μόνο το γεγονός της ανάδυσής τους επί του διεθνούς γίνεσθαι».⁹

Κανένα κράτος δεν μπορεί να αντιτάξει την ύπαρξη διαφορετικής ρύθμισης στο εσωτερικό του δίκαιο, ή το γεγονός ότι αντιτάχθηκε στον συγκεκριμένο κανόνα πριν αποκτήσει εθιμικό χαρακτήρα.

Συνάγεται, λοιπόν, ότι ακόμη και τα κράτη που δεν έχουν υπογράψει και δεν έχουν κυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ δεσμεύονται από το εθιμικού χαρακτήρα περιεχόμενό της.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται το βασικό πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, ενώ παράλληλα αναλύονται σχετικά ελληνοτουρκικά ζητήματα¹⁰

⁷ Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου, 1945.

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26252&Itemid=35 <http://www.icj-cij.org/en/statute>

⁸ Antonio Cassese, *Διεθνές Δίκαιο*, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών 4, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2012, σσ. 191-192.

⁹ *Ibid*, σ. 269.

¹⁰ Για τα ελληνοτουρκικά ζητήματα που αναλύονται στο παρόν άρθρο έχουν ληφθεί στοιχεία από το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, 2018 και από το Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, 2018.

και τα εκατέρωθεν επιχειρήματα της Ελλάδας, της Κύπρου και της Τουρκίας, υπό την οπτική του πλαισίου που έχει προεκτεθεί.

2. Τα εσωτερικά ύδατα

2.1. Εσωτερικά ύδατα

Ως εσωτερικά ύδατα (internal waters), σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ, ορίζονται τα ύδατα που βρίσκονται προς το εσωτερικό των ευθειών γραμμών βάσης της χωρικής θάλασσας.

*«Η περιοχή των εσωτερικών υδάτων συμπεριλαμβάνει τον αιγιαλό, την παραλία και τους λιμένες. Ο αιγιαλός αποτελεί τη φυσική χερσαία ζώνη που περιστοιχίζει τη θάλασσα και ορίζεται μεταξύ ακτογραμμής και μέγιστης πλύμης. Η παραλία αποτελεί τη φυσική συνέχεια του αιγιαλού προς την πλευρά της ενδοχώρας. Οι λιμένες περιλαμβάνουν τον τόπο που έχει διαμορφωθεί φυσικά ή τεχνητά για να επιτρέψει τη στάθμευση των πλοίων και να παρέχει ασφάλεια και άλλες διευκολύνσεις σε δραστηριότητες που αφορούν στη ναυσιπλοΐα, τις θαλάσσιες μεταφορές και το εμπόριο».*¹¹

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ, το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία επί των εσωτερικών του υδάτων η περιοχή των εσωτερικών υδάτων εξομοιώνεται πλήρως με τη χερσαία περιοχή από την άποψη της άσκησης κυριαρχίας από την πλευρά του κράτους.

3. Η αιγιαλίτιδα ζώνη – Ελλάδα, Κύπρος, Τουρκία και αιγιαλίτιδα ζώνη

3.1. Αιγιαλίτιδα ζώνη, Χωρικά ύδατα

Η αιγιαλίτιδα ζώνη, ή χωρικά ύδατα, ή χωρική θάλασσα (territorial sea) ορίζεται από το άρθρο 2 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ ως η παρακείμενη των εσωτερικών υδάτων θαλάσσια ζώνη.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης, κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το εύρος της χωρικής του θάλασσας, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 12 ναυτικά μίλια (ν.μ.), μετρούμενα από τις γραμμές βάσης. Επισημαίνεται παρενθετικά ότι 1 ν.μ. ισούται με 1852 μέτρα.

Όπως ισχύει για την περιοχή των εσωτερικών υδάτων, έτσι και στην αιγιαλίτιδα ζώνη το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία· τόσο τα εσωτερικά ύδατα όσο και η αιγιαλίτιδα ζώνη ενός κράτους εξομοιώνονται με χερσαίο έδαφος, βάσει του άρθρου 2 της Σύμβασης ΔΘ.

---

¹¹ Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, Σειρά Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, Διεύθυνση σειράς: Εμμανουήλ Ρούκουνας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2010, σσ. 246-248.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση αλιείας μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας και Νορβηγίας¹² υπογράμμισε ότι η οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών συνιστά μονομερή πράξη από την πλευρά του κράτους, ενέχουσα όμως διεθνή χαρακτήρα, καθώς η ισχύς της εξαρτάται από το Διεθνές Δίκαιο.

Το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ θεμελιώνει τη μέθοδο της μέσης γραμμής· ειδικότερα προβλέπει ότι στην περίπτωση που οι ακτές δύο κρατών κείνται έναντι αλλήλων ή συνορεύουν, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται, ελλείψει αντίθετης συμφωνίας μεταξύ τους, να εκτείνει την χωρική του θάλασσα πέραν της μέσης γραμμής της οποίας όλα τα σημεία βρίσκονται σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας καθενός από τα δύο κράτη.

3.2. Διαφορά μεταξύ εσωτερικών υδάτων και αιγιαλίτιδας ζώνης

Επισημαίνεται ότι μια ουσιαστική διαφοροποίηση μεταξύ εσωτερικών υδάτων και αιγιαλίτιδας ζώνης συνίσταται στο ότι *«στα εσωτερικά ύδατα μπορεί να γίνεται προσόρμιση και ελλιμενισμός ξένων πλοίων, ενώ στην αιγιαλίτιδα ζώνη τα ξένα πλοία έχουν δικαίωμα αβλαβούς διελεύσεως ή πλου διελεύσεως»*.¹³

3.3. Πού εκτείνεται η κυριαρχία του κράτους

Για την ευρύτερη κατανόηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του παράκτιου κράτους επί των θαλασσιών ζωνών του καθώς και των τρίτων κρατών επί αυτών, και για να ακολουθήσει στη συνέχεια η αντίστιξη μεταξύ πλήρους κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων, θα πρέπει να διευκρινιστεί το εξής.

Η κυριαρχία του κράτους εκτείνεται στο ηπειρωτικό του έδαφος, στα εσωτερικά του ύδατα, στην αιγιαλίτιδα ζώνη του, στο έδαφος και το υπέδαφος του βυθού των εσωτερικών υδάτων και της αιγιαλίτιδας ζώνης του, και τέλος στον εναέριο χώρο που υπέρκειται των εσωτερικών υδάτων και της αιγιαλίτιδας ζώνης του.

3.4. Η αιγιαλίτιδα ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ορίσει την αιγιαλίτιδα ζώνη της, το πλάτος της οποίας εκτείνεται σε ακτίνα 12 ν.μ. από τις γραμμές βάσης.

---

¹² ICJ, Fisheries (United Kingdom v. Norway), 1951.

<http://www.icj-cij.org/en/case/5>

¹³ Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, ..., οπ.αν, σ. 246.

3.6. Νομική και πολιτική κριτική των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας

Η διατύπωση του "casus belli" από την πλευρά της Τουρκίας σε περίπτωση που η Ελλάδα επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα πέρα από τα 6 ν.μ. συνιστά απειλή χρήσης βίας, της οποίας η απαγόρευση κατοχυρώνεται ρητά στο - χαρακτηριστήρα jus cogens- άρθρο 2 παρ.4 του Καταστατικού Χάρτη²¹ του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.). Το συγκεκριμένο άρθρο, το οποίο συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο του Διεθνούς Δικαίου, κατοχυρώνει ρητά τη γενική και απόλυτη απαγόρευση χρήσης βίας ή απειλής χρήσης βίας.

Η εν λόγω στάση της Τουρκίας τέλει σε πλήρη αντίθεση και με την υποχρέωση των κρατών να αναπτύσσουν φιλικές σχέσεις με τα άλλα κράτη, οι φιλικές και αρμονικές σχέσεις των οποίων τίθενται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του Διεθνούς Δικαίου.

Επιπλέον, είναι αδιανόητη και στα πλαίσια του ότι τα δύο κράτη αποτελούν μέλη του ΝΑΤΟ. Υπενθυμίζεται δε ότι η άρση του "casus belli" έχει τεθεί ως προϋπόθεση και για την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν ο Χάρτης 1. Στα αριστερά παρουσιάζονται τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας και της Τουρκίας σήμερα, τα οποία έχουν οριστεί και από τα δύο κράτη στα 6 ν.μ. από τις ακτές τους. Στα δεξιά παρουσιάζονται τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας και της Τουρκίας στην περίπτωση που τα δύο κράτη επέκτειναν το εύρος τους στα 12 ν.μ., όπως προβλέπει το άρθρο 3 της Σύμβασης ΔΘ.

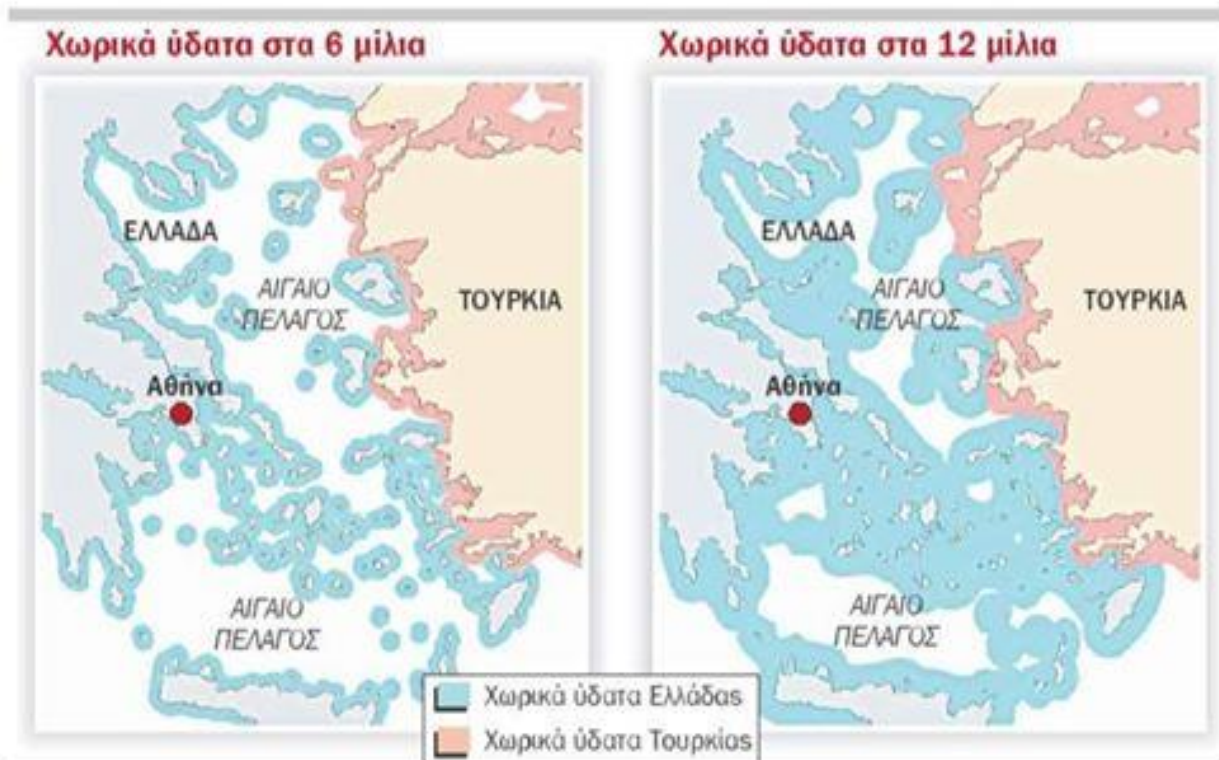
²¹ Καταστατικός Χάρτης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, 1945.

<http://www.un.org/en/documents/charter/>

<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

Χάρτης 1: Τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας και της Τουρκίας στο Αιγαίο στα 6 ν.μ. και στα 12 ν.μ.

Πηγή: Λ. Τζούμης 2007

4. Νησιά – Οι θαλάσσιες ζώνες της Κυπριακής Δημοκρατίας – Τουρκικές διεκδικήσεις και αμφισβητήσεις της εθνικής κυριαρχίας της Ελλάδας επί νησιών της

4.1. Νησί

Το άρθρο 121 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ ορίζει το νησί ως μια φυσικά διαμορφωμένη περιοχή ξηράς που περιβρέχεται από ύδατα και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια των υδάτων κατά τη μέγιστη πλημμυρίδα. Προκύπτει, λοιπόν, ότι στην έννοια του νησιού δεν περιλαμβάνονται τεχνητές νησίδες ή κατασκευές.

Σύμφωνα με την παρ.2 του ίδιου άρθρου, η χωρική θάλασσα, η συνορεύουσα ζώνη, η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) και η υφαλοκρηπίδα ενός νησιού καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης που εφαρμόζονται στις άλλες ηπειρωτικές περιοχές. Καθίσταται, λοιπόν, απολύτως σαφές ότι τα νησιά έχουν πλήρη δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες.

Ειδικά για τους βράχους οι οποίοι δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή δική τους οικονομική ζωή, η παρ.3 του άρθρου 121 ορίζει ότι δεν

θα έχουν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ή υφαλοκρηπίδα. Ωστόσο δύνανται να έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη.

Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις -πέρα από τον συμβατικό χαρακτήρα τους- έχουν και εθιμικό χαρακτήρα. Συνάγεται, λοιπόν, ότι δεσμεύουν και την Τουρκία, η οποία δεν έχει υπογράψει ούτε έχει κυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ.

4.2. Οι θαλάσσιες ζώνες της Κυπριακής Δημοκρατίας

Αυτονόητο είναι ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει πλήρη δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες. Οι θαλάσσιες ζώνες της είναι:

- η αιγιαλίτιδα ζώνη,
- η συνορεύουσα ζώνη,
- η υφαλοκρηπίδα και
- η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

4.3. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των προβαλλόμενων από την Τουρκία επιχειρημάτων: i) περί «γκρίζων ζωνών», ii) αναφορικά με το Σύμπλεγμα του Καστελόριζου, iii) αναφορικά με την αποστρατικοποίηση νησιών του Αιγαίου

4.3.1. Νομική και πολιτική κριτική του επικαλούμενου από την Τουρκία όρου και επιχειρήματος περί «γκρίζων ζωνών»

Τουρκικής εμπνεύσεως είναι τόσο ο όρος “casus belli” όσο και ο όρος «γκρίζες ζώνες». Δεν βρίσκουν κανένα έρεισμα στο Διεθνές Δίκαιο. Αντιθέτως, παραβιάζουν κατάφωρα θεμελιώδεις αρχές του. Ο μεν πρώτος -όπως προεκτέθηκε - παραβιάζει την απαγόρευση απειλής χρήσης βίας ή χρήσης βίας. Ο δε δεύτερος παραβιάζει τις αρχές της εθνικής κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας κράτους, της εθνικής ανεξαρτησίας, καθώς και την αρχή “uti possidetis juris”.

Επισημαίνεται ότι η Συνθήκη της Λωζάνης του 1923 ορίζει -σχετικά- ότι στην Τουρκία ανήκουν η Ίμβρος, η Τένεδος, οι Λαγούσες νήσοι (Μαυρυαί), και -εκτός εάν υφίσταται αντίθετη διάταξη στη Συνθήκη- τα νησιά που βρίσκονται σε μικρότερη των 3 μιλίων απόσταση από τις ακτές της Τουρκίας. Επιπλέον, ορίζει ότι η Τουρκία παραιτείται υπέρ της Ιταλίας παντός δικαιώματος και τίτλου επί των νήσων της Δωδεκανήσου και των εξαρτώμενων εξ αυτών νησίδων.

Με τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947, η Ιταλία εκχωρεί στην Ελλάδα εν πλήρει κυριαρχία τις νήσους της Δωδεκανήσου, και τις παρακείμενες νησίδες.

Η Ελλάδα ασκεί νόμιμη, -δυνάμει νομικών τίτλων-, συνεχή και αδιατάρακτη κυριαρχία επί των νησιών, νησίδων και βραχονησίδων της. Δεν έχει διατυπωθεί αμφισβήτηση από κανένα κράτος, πλην της Τουρκίας. Ούτε η Τουρκία είχε διατυπώσει αμφισβήτηση πριν τη δεκαετία του '90.

Η Ελλάδα ασκεί κυριαρχία δυνάμει νόμιμων νομικών τίτλων διεθνούς χαρακτήρα (Διεθνείς Συμβάσεις), επομένως δεν τίθεται ζήτημα αμφισβήτησης. Ωστόσο, επιπλέον, τηρουμένων των αναλογιών, πληρούνται και οι προϋποθέσεις της χρησικτησίας του Εμπραγμάτου Δικαίου, η λογική της οποίας συναντάται και στο Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Ειδικότερα, υφίσταται φυσική εξουσία ασκούμενη διάνοια κυρίου -ήτοι νομή-, νόμιμος τίτλος, καλή πίστη, επί μακρό χρονικό διάστημα, χωρίς αμφισβήτηση.

Η Τουρκία επιδιώκει να δημιουργήσει την εντύπωση στη διεθνή κοινότητα ότι υφίσταται ένα «γκρίζο καθεστώς» γενικά στο Αιγαίο.

Προβάλλοντας πολλές αμφισβητήσεις και διεκδικήσεις προσβλέπει στην αποκόμιση οφελών σε περίπτωση πολιτικής επίλυσης. Αλλά και σε περίπτωση δικαιοδοτικής επίλυσης, «ρίχνοντας πολλά θέματα στο τραπέζι» (ακόμη και ανυπόστατα) επιδιώκει μία «πιο σταθμισμένη λύση».

Παρατηρείται το εξής οξύμωρο σχήμα: Η Τουρκία προβάλλει πολλές πολιτικές αμφισβητήσεις και διεκδικήσεις, χρησιμοποιεί πολιτικούς όρους, χωρίς ερείσματα στο Διεθνές Δίκαιο, τις οποίες αμφισβητήσεις και διεκδικήσεις προσπαθεί να τις παρουσιάσει ως νομικές. Ενώ την ίδια ώρα προκρίνει διαχρονικά πολιτικούς τρόπους διευθέτησης.

4.3.2. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των ισχυρισμών της Τουρκίας για το Σύμπλεγμα του Καστελόριζου

Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι θα πρέπει να «αγνοηθεί» το Σύμπλεγμα του Καστελόριζου κατά τη χάραξη των θαλασσιών ζωνών. Προβάλλει επιχειρήματα όπως ότι πρόκειται για «μικρό νησί, απομονωμένες νησίδες, πολύ κοντά στις τουρκικές ακτές, ευρισκόμενο στη Μεσόγειο και όχι στο Αιγαίο». Κανένα από τα προβαλλόμενα επιχειρήματα της Τουρκίας δεν τίθεται ως όρος ή προϋπόθεση από τη Σύμβαση ΔΘ, όπως αναλύθηκαν στην Ενότητα 5.1.

Το Καστελόριζο πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει η Σύμβαση ΔΘ περί ορισμού του νησιού. Κατοικούνται οι νησίδες Μεγίστη, ΡΩ, Στρογγύλη. Επομένως, δικαιούται θαλασσιών ζωνών σύμφωνα με όσα προβλέπονται για τις ηπειρωτικές περιοχές.

Το Καστελόριζο προσθέτει μια μεγάλη θαλάσσια έκταση στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Ελλάδας, ΑΟΖ Ελλάδας, Κύπρου και Αιγύπτου

συνορεύουν, ενώ η ΑΟΖ της Τουρκίας δεν συνορεύει με αυτήν της Αιγύπτου, ακολουθώντας την αρχή της μέσης γραμμής. Στον Χάρτη 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται η χάραξη υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ με βάση την αρχή της μέσης γραμμής.

Χάρτης 2: Χάραξη υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο με βάση την αρχή της μέσης γραμμής

Πηγή: Σ. Λυγερός 2017

4.3.3. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των επιχειρημάτων της Τουρκίας περί αποστρατικοποίησης νησιών του Αιγαίου

Η Τουρκία ζητά την αποστρατικοποίηση νησιών του Αιγαίου. Σχετικά με το ζήτημα αυτό θα πρέπει να αναφερθούν τα εξής.²²

Η αποστρατικοποίηση των νησιών Λήμνου και Σαμοθράκης προβλεπόταν από τη Σύμβαση της Λωζάννης για τα Στενά του 1923, καθεστώς που καταργήθηκε από τη Σύμβαση του Montreux του 1936. Εν συνέχεια, η Τουρκική Κυβέρνηση αναγνώρισε το δικαίωμα της Ελλάδας να διατηρεί στρατό στα συγκεκριμένα νησιά.

Το καθεστώς των νησιών Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου και Ικαρίας διέπεται από τη Συνθήκη της Λωζάνης του 1923, η οποία δεν προβλέπει

²² Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας. Τουρκικοί ισχυρισμοί περί αποστρατικοποίησης των νησιών του Αιγαίου, Ιούνιος 2018

<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikoi-ishirismo-i-apostratikopoiisis-nison-aigaiou.html>

αποστρατικοποίησή τους. Προβλέπει, μόνο, τη μη εγκατάσταση ναυτικών βάσεων ή οχυρωματικών έργων, και τις υπερπήσεις της στρατιωτικής αεροπορίας. Η Ελλάδα τηρεί τους όρους αυτούς. Αντίθετα, η Τουρκία πραγματοποιεί υπερπήσεις στρατιωτικών αεροσκαφών της στον εθνικό εναέριο χώρο τους.

Για τα Δωδεκάνησα προβλεπόταν αποστρατικοποίησή τους από τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947 (μεταξύ Ιταλίας και Συμμάχων), η οποία συνιστά *res inter alios acta* για την Τουρκία. Η εν λόγω πρόβλεψη, μάλιστα, θεωρείται ξεπερασμένη και δεν εφαρμόζεται πλέον ούτε σε ιταλικά νησιά τα οποία επίσης αφορούσε.

Σε κάθε περίπτωση, το επιχείρημα της Τουρκίας περί αποστρατικοποίησης ελληνικών νησιών προσκρούει στην αρχή της εθνικής κυριαρχίας.

Επιπλέον, σύμφωνα με την ελληνική επιχειρηματολογία, λόγω του "*casus belli*" που έχει κηρύξει η Τουρκία και των συνεχών της προκλήσεων και παραβιάσεων, η Ελλάδα μπορεί να επικαλεστεί το δικαίωμα της νόμιμης άμυνας.

Ωστόσο, δεν χρειάζεται να φτάσουμε στο δικαίωμα νόμιμης άμυνας για να θεμελιώσουμε το κυριαρχικό δικαίωμα της Ελλάδας να διατηρεί στρατό σε νησιά της. Επιπρόσθετα, με την επίκληση νόμιμης άμυνας είναι σαν να γίνεται οιονεί αποδεκτό και να εγκαθιδρύεται και να παγιώνεται το "*casus belli*" της Τουρκίας.

5. Η συνορεύουσα ζώνη – Η συνορεύουσα ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας

5.1. Συνορεύουσα ζώνη

Σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ, σε ζώνη που συνορεύει με τη χωρική του θάλασσα, η οποία ορίζεται ως συνορεύουσα ζώνη (*contiguous zone*), το παράκτιο κράτος μπορεί να ασκεί τον έλεγχο που είναι απαραίτητος για να:

α) εμποδίζει παραβίαση των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών του νόμων και κανονισμών στο έδαφος του ή στη χωρική του θάλασσα,

β) να τιμωρεί τέτοιου χαρακτήρα διαπραχθείσες παραβιάσεις.

Η παρ.2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι η συνορεύουσα ζώνη δεν μπορεί να εκτείνεται πέρα από τα 24 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Εάν ένα κράτος έχει αιγιαλίτιδα ζώνη πλάτους 12 ν.μ. δικαιούται να έχει συνορεύουσα ζώνη πλάτους 12 ν.μ.

Στη συνορεύουσα ζώνη το παράκτιο κράτος δεν ασκεί κυριαρχία, μόνο λειτουργικά δικαιώματα.

5.2. Η συνορεύουσα ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η Κυπριακή Δημοκρατία, βάσει του περί της Συνορεύουσας Ζώνης Νόμου του 2004 (Ν. 63(I)/2004)²³ και σε απόλυτη συμφωνία με τη Σύμβαση ΔΘ, έχει κηρύξει συνορεύουσα ζώνη, το εσωτερικό όριο της οποίας ταυτίζεται με το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης της, ενώ το εξωτερικό όριό της εκτείνεται μέχρι τα 24 ν.μ. από τις γραμμές βάσης.

6. Η υφαλοκρηπίδα – Η διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας περί οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο – Μια πρόταση περί της διεθνούς δικαιοδοσίας

6.1. Υφαλοκρηπίδα

Για την υφαλοκρηπίδα (continental shelf) υφίσταται ο γεωλογικός και ο νομικός ορισμός της.

*«Από γεωλογική άποψη, η υφαλοκρηπίδα αποτελεί τη συνέχεια της ξηράς κάτω από τη θάλασσα. Αρχίζει από την ακτή και τελειώνει εκεί όπου το επικλινές του βυθού γίνεται απότομα έντονο, ήτοι μέχρι του σημείου όπου το βάθος των υπερκείμενων υδάτων φτάνει τα 200 μέτρα».*²⁴

Το ζήτημα θέσπισης ενός νομικού ορισμού της υφαλοκρηπίδας προέκυψε μετά από την ανακάλυψη -τη δεκαετία του 1930- πετρελαίου και φυσικού αερίου στον βυθό και στο υπέδαφος του βυθού σε περιοχές που βρίσκονταν πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη παράκτιων κρατών. Πολλά κράτη διεκδίκησαν αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης αυτών των πλουτοπαραγωγικών πηγών. Χαρακτηριστικότερη επί του ζητήματος αυτού είναι η στάση των Η.Π.Α. με τη Διακήρυξη Τρούμαν του 1945 ("Policy of the United States with Respect to the National Resources of the Subsoil and Sea Bed of the Continental Shelf").

Ο ορισμός της υφαλοκρηπίδας από το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας αποκρυσταλλώνεται στο άρθρο 76 της Σύμβασης ΔΘ. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο, η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από τον θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφός του που εκτείνεται πέραν της χωρικής του θάλασσας καθ' όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου του εδάφους μέχρι του εξωτερικού ορίου του υφαλοπλαισίου ή σε μια απόσταση 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση. Αν το υφαλοπρανές επεκτείνεται πέρα από τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας θα καθορίζεται είτε μέχρι τα 350 ν.μ., είτε στα 100 ν.μ. πέρα

²³ Ο περί της Συνορεύουσας Ζώνης Νόμος του 2004, Ν. 63(I)/2004.

goo.gl/DrXd4K

²⁴ Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, ...*, οπ.αν, σσ. 296-297.

της ισοβαθούς των 2.500 μέτρων, είτε στα 60 ν.μ. από τη βάση του ηπειρωτικού ανυψώματος.

Από τα προεκτεθέντα, καθίσταται σαφές ότι το άρθρο 76 της Σύμβασης ΔΘ εξασφαλίζει στα παράκτια κράτη το μεγαλύτερο δυνατό εύρος υφαλοκρηπίδας, καθόσον κάτι τέτοιο είναι επιτρεπτό από γεωγραφική και γεωλογική άποψη. Οι δύο παράμετροι που σταθμίζονται είναι από τη μια πλευρά το δικαίωμα του παράκτιου κράτους να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της υφαλοκρηπίδας του και από την άλλη πλευρά η ελευθερία όλων των κρατών στην ανοικτή θάλασσα.

Καταληκτικά, όλα τα παράκτια κράτη, ανεξάρτητα από το πλάτος της υφαλοκρηπίδας τους υπό τον γεωλογικό ορισμό της, έχουν υφαλοκρηπίδα που εκτείνεται σε απόσταση τουλάχιστον 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετριέται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Το άρθρο 78 παρ. 1 Σύμβασης ΔΘ ορίζει ότι σε περίπτωση που το υφαλοπλαίσιο ξεπερνά σε πλάτος τα 200 ν.μ., σύμφωνα με το πώς ορίζεται στη Σύμβαση ΔΘ, τα ύδατα που βρίσκονται πέρα από τα 200 ν.μ. και πάνω από την υφαλοκρηπίδα υπάγονται στο καθεστώς της ανοικτής θάλασσας.

Στην Εικόνα που ακολουθεί (Εικόνα 1) αποτυπώνονται σχηματικά η έννοια της υφαλοκρηπίδας και οι βασικότεροι γεωλογικοί όροι που σχετίζονται με αυτήν.

Εικόνα 1: Η υφαλοκρηπίδα και άλλοι σχετικοί βασικοί γεωλογικοί όροι

Πηγή: *paron.gr* 2018

6.2. Δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας

Το παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα του κυριαρχικά δικαιώματα προς τον σκοπό της εξερεύνησης και της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της, σύμφωνα με το άρθρο 77 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ. Τα

δικαιώματα αυτά αφορούν στον ορυκτό πλούτο (mineral resources) και στους φυσικούς πόρους (natural resources).

Το άρθρο 77 παρ.4 της Σύμβασης ΔΘ ορίζει ότι τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας αφορούν: i) όλα τα ορυκτά που βρίσκονται στο έδαφος ή το υπέδαφος του βυθού ή διαλυμένα στον βυθό, ii) τους μη ζώντες οργανισμούς του βυθού (απολιθωμένα, εχινόδερμα, καρκινοειδή, μαλάκια), και iii) τους ζώντες οργανισμούς του βυθού που ανήκουν στα καθιστικά είδη, δηλαδή οργανισμούς οι οποίοι κατά το στάδιο που είναι δυνατή η αλίευσή τους είτε είναι ακίνητοι στον βυθό της θάλασσας ή κάτω απ' αυτόν, είτε είναι ανίκανοι να κινηθούν ει μὴ μόνον εφόσον βρίσκονται σε διαρκή φυσική επαφή με τον βυθό της θάλασσας ή το υπέδαφός του.

Το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση περί της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), στην οποία ένωσε και συνεκδίκασε την Υπόθεση περί της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Ολλανδίας) και την Υπόθεση περί της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Δανίας), επειδή διαπίστωσε κοινά ενδιαφέροντα Ολλανδίας και Δανίας, όρισε -μεταξύ άλλων- τα εξής.²⁵

Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους που αφορούν στην υφαλοκρηπίδα υπάρχουν ipso facto και ab initio, με βάση την αρχή της εθνικής κυριαρχίας του κράτους και με επέκταση της κυριαρχίας αυτής υπό τη μορφή της άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων για την εξερεύνηση του βυθού και του υπεδάφους του βυθού και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της θαλάσσιας ζώνης της υφαλοκρηπίδας. Πρόκειται, δηλαδή για συμφυές δικαίωμα.

Η ύπαρξη των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα μπορεί να πιστοποιηθεί, αλλά δεν προϋποθέτει οποιαδήποτε συστατική πράξη. Δεν απαιτείται, επί παραδείγματι, προσχώρηση του παράκτιου κράτους στη Σύμβαση ΔΘ επομένως και αντίστροφα η μη προσχώρηση κράτους στη Σύμβαση ΔΘ δεν θέτει εν αμφιβόλω το ισχύον καθεστώς.

Βάσει του άρθρου 77 παρ.3 της εν λόγω Σύμβασης, τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα δεν εξαρτώνται από την πραγματική ή ιδεατή κατοχή ή από οποιαδήποτε ρητή διακήρυξη.

---

²⁵ ICJ, North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Netherlands), 1969.

<http://www.icj-cij.org/en/case/52>

ICJ, North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark), 1969.

<http://www.icj-cij.org/en/case/51>

Antonio Cassese, *Διεθνές Δίκαιο*, ...οπ.αν., σσ. 112-114.

Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, ..., οπ.αν, σσ. 302-307.

Κρατερός Ιωάννου - Αναστασία Στράτη, *Δίκαιο της Θάλασσας*, Έκδοση 4^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σσ. 149-152.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την παρ.2 του ίδιου άρθρου, τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας είναι αποκλειστικά και δεν εξαρτώνται από την αποτελεσματική άσκησή τους. Εάν, δηλαδή, ένα παράκτιο κράτος δεν εξερευνά την υφαλοκρηπίδα ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της, κανείς δεν μπορεί να αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες χωρίς ρητή συναίνεσή του.

Ως προς τους τρόπους οριοθέτησης, για κράτη των οποίων οι ακτές βρίσκονται απέναντι η μία από την άλλη, το Διεθνές Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η μέθοδος της μέσης γραμμής είναι ο μόνος τρόπος οριοθέτησης.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η φύση και το περιεχόμενο των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα καθώς και η αρχή της ελευθερίας υπέρ όλων των κρατών επί της υπερκείμενης ανοικτής θάλασσας και επί του εναέριου χώρου έχουν εθιμικό χαρακτήρα.

6.3. Η υφαλοκρηπίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Σύμφωνα με τον περί της ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδας Νόμο,²⁶ και προγενέστερα με τον περί Ηπειρωτικής Υφαλοκρηπίδος Νόμο του 1974 (Ν.8/74), το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζεται σε απόσταση 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης. Σε σχέση με οποιοδήποτε κράτος του οποίου οι ακτές βρίσκονται απέναντι από αυτές της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας της, εκτός αν συμφωνηθεί διαφορετικά μεταξύ των δύο κρατών, είναι τα ίδια με τα όρια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

6.4. Η διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας περί οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο

Η μόνη διαφορά μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας που άπτεται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας είναι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο.

Από το 1970 και έπειτα, η Τουρκία ακολουθεί μια συστηματική πολιτική αμφισβητήσεων της εθνικής κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας. Η πολιτική αυτή ξεκίνησε με τις πρώτες διεκδικήσεις της Τουρκίας σε βάρος της ελληνικής υφαλοκρηπίδας το 1973, και της πρώτης αμφισβήτησης του εύρους του ελληνικού εναερίου χώρου το 1975.

---

²⁶ Οι περί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και Υφαλοκρηπίδας Νόμοι του 2004 και 2014.
goo.gl/oNWQPM

Την ίδια χρονική περίοδο, τον Ιούλιο του 1974, τελέστηκε η εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και η -συνεχιζόμενη μέχρι και σήμερα- κατοχή του βορείου τμήματος του νησιού.

Διαχρονικά υφίσταται χρονική σύνδεση και ακολουθία παραβιάσεων της Τουρκίας κατά της Κύπρου, κατά της Ελλάδας, και κατά της ελληνικής μειονότητας στην Τουρκία.

6.4.1. Η πορεία και τα πραγματικά περιστατικά μέχρι την προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο

Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά μέχρι την προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο²⁷ αναφέρονται συνοπτικά τα ακόλουθα.

Από το 1973 η Τουρκία εξέδιδε άδειες έρευνας για πετρέλαιο στο Αιγαίο, σε περιοχές που σύμφωνα με την Ελλάδα ανήκουν στην υφαλοκρηπίδα της.

Στις 7/2/1974 η Ελλάδα κατέθεσε Ρηματική Διακοίνωση (Note Verbale), υποστηρίζοντας τα κυριαρχικά της δικαιώματα καθώς και την αρχή της μέσης γραμμής.

Στις 27/2/1974 η Τουρκία κατέθεσε Ρηματική Διακοίνωση (Note Verbale), στην οποία υποστήριζε ότι τα ελληνικά νησιά που βρίσκονται πολύ κοντά στις τουρκικές ακτές δεν δικαιούνται δική τους υφαλοκρηπίδα. Επιπλέον, αμφισβητούσε την αρχή της μέσης γραμμής. Παράλληλα, πρότεινε να βρεθεί συμφωνία για λύση σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

Τον Μάιο του 1974 το τουρκικό σκάφος Candarli ξεκίνησε έρευνες στο Αιγαίο. Η Ελλάδα διαμαρτυρήθηκε δύο φορές. Η Τουρκία αρνήθηκε τις ελληνικές διαμαρτυρίες και πρότεινε διαπραγματεύσεις.

Τον Μάιο του 1975 Ελλάδα και Τουρκία εξέδωσαν Κοινό Ανακοινωθέν για την υπαγωγή της διαφοράς της υφαλοκρηπίδας στο Διεθνές Δικαστήριο.

Τον Σεπτέμβριο του 1975 η Τουρκία αρνήθηκε την υπαγωγή της διαφοράς στο Διεθνές Δικαστήριο και κάλεσε την Ελλάδα σε διαπραγματεύσεις.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η προαναφερθείσα επιδίωξη και στρατηγική της Τουρκίας, να μεταβούν δηλαδή τα δύο κράτη από την κοινή ανάληψη υποχρέωσης και τη συμφωνία για υπαγωγή της διαφοράς τους στο Διεθνές Δικαστήριο σε διαπραγματεύσεις, συνιστά αποδιεθνοποίηση του ζητήματος. Η Τουρκία επεδίωξε και πέτυχε την εγκατάλειψη και αναίρεση της συμφωνίας

---

²⁷ ICJ, Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey), 1978.

<http://www.icj-cij.org/en/case/62>

<http://www.icj-cij.org/files/case-related/62/062-19781219-JUD-01-00-EN.pdf>

περί δικαιοδοτικής επίλυσης της διαφοράς και τη μετάβαση σε πολιτικό τρόπο επίλυσης της διαφοράς, εξέλιξη ιδιαίτερα αρνητική για την Ελλάδα.

Ακολούθησαν συναντήσεις μεταξύ εκπροσώπων των δύο χωρών, χωρίς συμφωνία και αποτέλεσμα.

Το 1976 το τουρκικό σκάφος Sismik ξεκίνησε έρευνες στο Αιγαίο. Η Ελληνική Κυβέρνηση απέστειλε Note Verbale στην Τουρκία, και ανέφερε το γεγονός συγχρόνως στο Διεθνές Δικαστήριο και στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.

Ως προς την αντίδραση της Ελλάδας, επισημαίνεται ότι το μεν Διεθνές Δικαστήριο είναι αμιγώς δικαιοδοτικό όργανο, ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας συνιστά όργανο με έντονα πολιτικό χαρακτήρα.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, με την Απόφασή του S/RES/ 395 (1976),²⁸ κάλεσε τα δύο μέρη να προχωρήσουν σε άμεσες διαπραγματεύσεις και να εξασφαλίσουν κοινά αποδεκτές λύσεις. Τους πρότεινε και την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο.

6.4.2. Προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο

Το 1976 η Ελλάδα προσέφυγε μονομερώς στο Διεθνές Δικαστήριο, ζητώντας την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Επιπλέον, ζητούσε τη λήψη προσωρινών μέτρων προστασίας.

Η Τουρκία δεν έχει αναγνωρίσει τη γενική υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου. Δεν παρέστη στο Δικαστήριο, δεν κατέθεσε υπεράσπιση, δεν όρισε ad hoc Δικαστή. Κατέθεσε μόνο μία επιστολή με παρατηρήσεις.

Για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου, η Ελλάδα βασίστηκε στη Γενική Πράξη για την Ειρηνική Επίλυση των Διεθνών Διαφορών του 1928 (άρθρο 17) σε συνδυασμό με το άρθρο 36 παρ.1 και 37 του Καταστατικού²⁹ του Διεθνούς Δικαστηρίου, και στο Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών των Πρωθυπουργών Ελλάδας και Τουρκίας της 31^{ης} Μαΐου του 1975.

---

²⁸ S/RES/ 395,1976

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/395\(1976\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/395(1976))

²⁹ Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου,1945.

<http://www.icj-cij.org/en/statute>

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26252&Itemid=10

6.4.3. Νομική κριτική των προβαλλόμενων επιχειρημάτων της Ελλάδας ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου

Σύμφωνα με την ελληνική πλευρά υφίσταται διπλή διαφορά, πρώτον όσον αφορά τα σύνορα της υφαλοκρηπίδας και δεύτερον όσον αφορά τη μέθοδο οριοθέτησης.

Η Ελλάδα ζητούσε από το Διεθνές Δικαστήριο να κρίνει και να διακηρύξει ότι:

- i. Τα ελληνικά νησιά δικαιούνται υφαλοκρηπίδα, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου.
- ii. Τις εφαρμοστέες αρχές και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας Ελλάδας και Τουρκίας στο Αιγαίο Πέλαγος.
- iii. Ότι η Ελλάδα δικαιούται να ασκήσει στην υφαλοκρηπίδα της κυριαρχικά αποκλειστικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της.
- iv. Ότι η Τουρκία δεν έχει δικαίωμα να αναλαμβάνει δραστηριότητες έρευνας, εκμετάλλευσης ή άλλες στην ελληνική υφαλοκρηπίδα, χωρίς τη συναίνεση της Ελλάδας.
- v. Ότι οι προαναφερθείσες ενέργειες της Τουρκίας συνιστούν παραβίαση των κυριαρχικών αποκλειστικών δικαιωμάτων της Ελλάδας περί έρευνας, εκμετάλλευσης ή εξουσιοδότησης επιστημονικής έρευνας στην υφαλοκρηπίδα της.
- vi. Ότι η Τουρκία θα πρέπει να σταματήσει κάθε ενέργεια, όπως αυτές περιγράφονται στην περίπτωση iv, στην υφαλοκρηπίδα που θα κριθεί ότι ανήκει στην Ελλάδα.

Καθίσταται, λοιπόν, σαφές ότι τα επιχειρήματα και όσα ζητούσε η Ελλάδα από το Διεθνές Δικαστήριο τελούν σε πλήρη αρμονία και συμφωνία με όσα προβλέπει η Σύμβαση ΔΘ, και ειδικότερα με το πλαίσιο που καθιερώνει για την υφαλοκρηπίδα και για τα νησιά, όπως αναλύθηκε ανωτέρω. Οι σχετικές διατάξεις, μάλιστα, έχουν εθιμικό χαρακτήρα, και επομένως δεσμεύουν και την Τουρκία που δεν αποτελεί κράτος μέλος στη Σύμβαση.

6.4.4. Η Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου επί της Υπόθεσης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου Πελάγους (Ελλάδα κατά Τουρκίας)

Το Διεθνές Δικαστήριο στην Απόφασή του επί της Υπόθεσης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου Πελάγους (Ελλάδα κατά Τουρκίας) (1978)³⁰ υποστήριξε και απεφάνθη τα εξής.

Αναγνώρισε ότι υφίσταται νομική διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αναφορικά με την υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο.

---

³⁰ ICJ, Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey), 1978.
<http://www.icj-cij.org/files/case-related/62/062-19781219-JUD-01-00-EN.pdf>

Υποστήριξε ότι η Γενική Πράξη αποτελεί Σύμβαση εν ισχύι μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Η Τουρκία είχε υποστηρίξει ότι η επιφύλαξη b που περιλαμβάνεται στις επιφυλάξεις που είχε διατυπώσει η Ελλάδα κατά την προσχώρησή της στην Γενική Πράξη αποκλείει τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου.

Η Ελλάδα είχε υποστηρίξει ότι αυτός ο ισχυρισμός της Τουρκίας δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη, διότι δεν είχε προβληθεί με τους προκαταρκτικούς ισχυρισμούς της, όπως απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 67 των Rules of Court³¹ και το άρθρο 39 παρ.3 της Γενικής Πράξης.

Το Διεθνές Δικαστήριο δέχθηκε να εξετάσει το επιχείρημα της Τουρκίας.

Το κείμενο της επιφύλαξης που είχε διατυπώσει η Ελλάδα κατά την προσχώρησή της στη Γενική Πράξη είναι το εξής:

«Οι ακόλουθες διαφορές αποκλείονται από τις διαδικασίες που περιγράφονται στη Γενική Πράξη:

α) Διαφορές που προκύπτουν από γεγονότα προγενέστερα είτε της προσχώρησης της Ελλάδας είτε της προσχώρησης ενός άλλου κράτους μέρους με το οποίο η Ελλάδα μπορεί να έχει διαφορά.

β) Διαφορές που αφορούν ζητήματα που σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο ανήκουν μόνο στην εθνική δικαιοδοσία των κρατών, και συγκεκριμένα διαφορές που αφορούν το εδαφικό καθεστώς της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένων διαφορών που σχετίζονται με τα κυριαρχικά της δικαιώματα στα λιμάνια και στις γραμμές επικοινωνίας».

Η Ελλάδα υποστήριξε ότι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας δεν εντάσσεται στα ζητήματα που κατά το Διεθνές Δίκαιο υπάγονται μόνο στη δικαιοδοσία του κράτους.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο η επιφύλαξη β περιλαμβάνει δύο επιφυλάξεις: μία για τα ζητήματα εθνικής δικαιοδοσίας και μία διακριτή και αυτόνομη επιφύλαξη για τις διαφορές που σχετίζονται με το εδαφικό καθεστώς της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένων των κυριαρχικών της δικαιωμάτων στα λιμάνια και στις γραμμές επικοινωνίας.

Η Ελλάδα υποστήριξε ότι η έννοια της υφαλοκρηπίδας ήταν άγνωστη το 1928 όταν συνομολογήθηκε η Γενική Πράξη και το 1931 όταν προσχώρησε η Ελλάδα σε αυτήν.

Το Διεθνές Δικαστήριο επί αυτού του επιχειρήματος αντέτεινε ότι ο όρος «το εδαφικό καθεστώς της Ελλάδας» που χρησιμοποίησε η Ελλάδα στη διατυπωθείσα επιφύλαξη χρησιμοποιήθηκε με σκοπό να ακολουθεί την

---

³¹ Rules of Court, 1978.
<http://www.icj-cij.org/en/rules>

εξέλιξη του δικαίου και να αντιστοιχεί στο νόημα/στην έννοια που αποδίδεται στον όρο από το ισχύον δίκαιο σε κάθε δεδομένη χρονική στιγμή.

Επιπλέον, το Δικαστήριο υποστήριξε ότι το εδαφικό καθεστώς ενός παράκτιου κράτους περιλαμβάνει ipso jure τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης της υφαλοκρηπίδας που δικαιούνται σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Επομένως, κατέληξε ότι η παρούσα διαφορά υπάγεται στο πεδίο της επιφύλαξης β που διατύπωσε η Ελλάδα, και άρα αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 17 της Γενικής Πράξης.

Αναφορικά με τον Κοινό Ανακοινωθέν, το Διεθνές Δικαστήριο υποστήριξε ότι κανένας κανόνας του Διεθνούς Δικαίου δεν αποκλείει ένα Κοινό Ανακοινωθέν από το να αποτελεί διεθνή συμφωνία για την υπαγωγή μιας διαφοράς σε διαιτησία ή δικαστικό διακανονισμό.

Για το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών του 1975, το Δικαστήριο υποστήριξε ότι οι δύο πλευρές το ερμηνεύουν διαφορετικά, όπως προκύπτει από τα επιχειρήματά τους ενώπιόν του και από τη διπλωματική αλληλογραφία μεταξύ των δύο κρατών που επακολούθησε του Κοινού Ανακοινωθέντος. Η ελληνική πλευρά πιέζει ώστε η Υπόθεση να υπαχθεί απευθείας στο Διεθνές Δικαστήριο. Η τουρκική πλευρά υποστηρίζει ότι πρέπει να γίνουν διαπραγματεύσεις και να υπάρξει ειδική συμφωνία που να καθορίζει τα θέματα επί των οποίων θα προσφύγουν από κοινού τα δύο κράτη στο Διεθνές Δικαστήριο. Επομένως, το Δικαστήριο κατέληξε ότι το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών του 1975 δεν αποτελεί επαρκή βάση θεμελίωσης της δικαιοδοσίας του επί της ελληνικής προσφυγής.

Κατόπιν τούτων, το Διεθνές Δικαστήριο με ψήφους 12 προς 2 αποφάσισε ότι στερείται δικαιοδοσίας να εκδικάσει της προσφυγή της Ελλάδας.

6.4.5. Μια κριτική αποτίμηση της προαναφερθείσας Απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου

Επιχειρώντας μια κριτική αποτίμηση της προαναφερθείσας Απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου, θα μπορούσε να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο απεφάνθη ότι δεν είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει την εν λόγω διαφορά, και κατά συνέπεια δεν εξέτασε και δεν εξέδωσε απόφαση επί της ουσίας της διαφοράς. Βασίστηκε σε τυπικό/δικονομικό κώλυμα, και δεν προχώρησε σε επίλυση διαφοράς -διεθνούς χαρακτήρα- μεταξύ δύο κρατών, η οποία είχε προκαλέσει κρίση στις σχέσεις τους και αποτελεί σταθερά σημείο σοβαρών τριβών. Αξίζει να αναφερθεί ότι η Ελληνική Κυβέρνηση είχε υποστηρίξει ότι θα μπορούσε να μετατραπεί σε κίνδυνο για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι το wording της επιφύλαξης β που είχε διατυπώσει η Ελλάδα κατά την προσχώρησή της στη Γενική Πράξη περιλαμβάνει δύο κατηγορίες διαφορών: όσες υπάγονται στην εθνική δικαιοδοσία και όσες

αφορούν το εδαφικό καθεστώς της Ελλάδας. Η ελληνική πλευρά είχε υποστηρίξει ότι πρόκειται περί μίας κατηγορίας διαφορών.

Ανεξάρτητα από το προαναφερθέν επιχείρημα του οι Συμβάσεις, οι πράξεις προσχώρησης των κρατών σε αυτές, καθώς και κάθε Νομικό Κείμενο θα πρέπει να ερμηνεύονται λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον δίκαιο της εποχής, τα δεδομένα, τις ιστορικές πολιτικές κοινωνικές συγκυρίες και τις ειδικές περιστάσεις της εποχής, καθώς και το ευρύτερο context.

Η έννοια της υφαλοκρηπίδας δεν ήταν γνωστή το 1928 όταν συνομολογήθηκε η Γενική Πράξη και το 1931 όταν προσχώρησε η Ελλάδα σε αυτήν. Παρόλ' αυτά συμπεριελήφθη κατά την ερμηνεία του Δικαστηρίου στο πεδίο της διατυπωθείσας από την Ελλάδα επιφύλαξης, στον βαθμό μάλιστα που να αποκλείει τη διευθέτηση μιας διεθνούς διαφοράς.

Επιπλέον, το γεγονός ότι σήμερα το ισχύον πλαίσιο -η Σύμβαση ΔΘ- δεν επιδέχεται επιφυλάξεων, υποδεικνύει, ίσως, το ευρύτερο πνεύμα διαχείρισης τέτοιων ζητημάτων.

6.4.6. Μια πρόταση περί της διεθνούς δικαιοδοσίας

Η συγκεκριμένη πρόταση θα μπορούσε να εφαρμόζεται γενικά επί της διεθνούς δικαιοδοσίας. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά και για την ενίσχυση της ελληνικής επιχειρηματολογίας επί του προεκτεθέντος ζητήματος.

Με δεδομένη τη θεμελιώδη θέση επί του διεθνούς γίνεσθαι της αρχής περί ειρηνικής διευθέτησης των διεθνών διαφορών, σε περίπτωση αμφιβολίας θα πρέπει να υπάρχει τεκμήριο δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου και το ίδιο το Δικαστήριο να προκρίνει την επίλυση διεθνών διαφορών που αποτελεί την κύρια αποστολή και σκοπό του. Με γνώμονα ότι βαθύτερος στόχος είναι η επίλυση και όχι η διαιώνιση των διεθνών διαφορών. Άλλωστε, το ίδιο το διεθνές δικαιοδοτικό όργανο έχει την αρμοδιότητα της αρμοδιότητας (Kompetenz kompetenz).

Εάν προσεγγίσουμε το Διεθνές Δίκαιο υπό προοδευτική σκοπιά, με σεβασμό πάντοτε και στην αρχή της εθνικής κυριαρχίας των κρατών, οι επιφυλάξεις -σε όποια Νομικά Κείμενα είναι επιτρεπτές- σε περίπτωση αμφιβολίας, θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά (να ακολουθείται δηλαδή συσταλτική ερμηνεία), διότι θέτουν προσκόμματα στη διεθνή δικαιοδοσία.

Σε περίπτωση στάθμισης θα πρέπει να προκρίνεται η αναγκαιότητα διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, και αρμονικών σχέσεων μεταξύ των κρατών -εκ των βασικών σκοπών του Διεθνούς Δικαίου, όπως αυτοί διακηρύσσονται και θεμελιώνονται στο άρθρο 1 του Καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε.-.

6.4.7. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των πάγιων επιχειρημάτων της Ελλάδας αναφορικά με την υφαλοκρηπίδα

Η σταθερή επιχειρηματολογία της Ελλάδας επί του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας, η οποία αντανάκλαται εν πολλοίς και στην Dissenting Opinion³² που κατέθεσε ο Έλληνας ad hoc Δικαστής Μιχαήλ Στασινόπουλος στην προαναφερθείσα Υπόθεση του Διεθνούς Δικαστηρίου, συνοψίζεται στις θέσεις που παρατίθενται κατωτέρω.

Αρχικά, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο Έλληνας ad hoc Δικαστής Μιχαήλ Στασινόπουλος στη Dissenting Opinion που κατέθεσε υποστήριξε ότι:

- i) Το παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα του κυριαρχικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών του, τα οποία είναι αποκλειστικά, υπό την έννοια ότι κανείς δεν μπορεί να διεξαγάγει δραστηριότητες έρευνας και εκμετάλλευσης χωρίς τη συναίνεση του παράκτιου κράτους, βάσει της Σύμβασης της Γενεύης περί της υφαλοκρηπίδας του 1958 και της νομολογίας του Διεθνούς Δικαστηρίου για την Υπόθεση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας.
- ii) Τα νησιά κατέχουν τη δική τους υφαλοκρηπίδα, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης περί της υφαλοκρηπίδας.
- iii) Η Τουρκία, χωρίς να επιδιώξει τη διευθέτηση της διαφοράς της υφαλοκρηπίδας βάσει του άρθρου 33 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών περί ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, προσπαθεί να επιτύχει τις επιδιώξεις της προχωρώντας σε υλικές μονομερείς πράξεις χωρίς άλλο τίτλο παρά μόνο τα ίδια της τα επιχειρήματα.
- iv) Το Διεθνές Δικαστήριο έπρεπε να λάβει προσωρινά μέτρα βάσει του άρθρου 33 της Γενικής Πράξης και του άρθρου 41 του Καταστατικού του, καθώς οι ενέργειες της Τουρκίας συνιστούσαν παραβίαση της εθνικής κυριαρχίας κράτους. Στην παρούσα περίπτωση, μάλιστα, προκλήθηκε σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία στα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας.
- v) Το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών του 1975 αρκούσε για να επιβεβαιώσει ότι το Διεθνές Δικαστήριο είχε *prima facie* δικαιοδοσία.
- vi) Η διατυπωθείσα από την Ελλάδα επιφύλαξη β κατά την προσχώρησή της στη Γενική Πράξη δεν αποτελούσε εμπόδιο για την εφαρμογή εν προκειμένω της συγκεκριμένης Πράξης, για τρεις λόγους.
  - α. Ο σκοπός της επιφύλαξης ήταν να απομακρύνει από το πεδίο εφαρμογής της Γενικής Πράξης διαφορές που μπορεί να προέκυπταν από εδαφικές ή μη εδαφικές διεκδικήσεις της Βουλγαρίας, διεκδικήσεις "free zone" ή ζώνης ειδικού καθεστώτος στην ελληνική επικράτεια, πέρα από όσα προέβλεπαν οι Συνθήκες.
  - β. Το χρονικό διάστημα που διατυπώθηκε η επιφύλαξη η έννοια της υφαλοκρηπίδας δεν υπήρχε στο πεδίο του Διεθνούς Δικαίου.
  - γ. Η γραμματική ερμηνεία του όρου «εδαφικό καθεστώς» αποκλείει τη συμπερίληψη της υφαλοκρηπίδας.

³² Dissenting Opinion of Judge Stassinopoulos
<http://www.icj-cij.org/files/case-related/62/062-19781219-JUD-01-07-EN.pdf>

Περαιτέρω, τα πάγια και σταθερά επιχειρήματα της Ελλάδας για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας, βάσει πλέον και της Σύμβασης ΔΘ, συνοψίζονται ως ακολούθως:

- i) Το εύρος της υφαλοκρηπίδας είναι τουλάχιστον 200 ν.μ., εφόσον το επιτρέπει η απόσταση μεταξύ των αντικείμενων ακτών.
- ii) Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους υφίστανται ipso facto και ab initio.
- iii) Όλα τα νησιά δικαιούνται αιγιαλίτιδα ζώνη, συνορεύουσα ζώνη, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και υφαλοκρηπίδα, σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ, όπως εφαρμόζονται στις ηπειρωτικές περιοχές.
- iv) Ζήτημα οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας τίθεται μόνον μεταξύ των αντικείμενων ακτών των ελληνικών νησιών που βρίσκονται απέναντι από την Τουρκία και των τουρκικών ακτών.
- v) Ως προς τη μέθοδο οριοθέτησης, η οριοθέτηση όλων των θαλασσιών ζωνών, θα πρέπει να γίνει με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής.

Από το συναφές νομοθετικό και νομολογιακό πλαίσιο που αναλύθηκε ανωτέρω, καθίσταται ευκρινές ότι οι θέσεις της Ελλάδας επί του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας συμπλέουν και ακολουθούν απόλυτα το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο που καθιερώνει η Σύμβαση ΔΘ, της οποίας οι σχετικές διατάξεις είναι υψηλής κανονιστικότητας και δεσμευτικότητας, διότι έχουν εθιμικό χαρακτήρα. Επιπλέον, τα ελληνικά επιχειρήματα εναρμονίζονται απόλυτα με τη σχετική -εδραιωμένη πλέον- νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου.

6.4.8. Νομική και πολιτική αξιολόγηση των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με την υφαλοκρηπίδα

Επί του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο, η Τουρκία αμφισβητεί τα δικαιώματα των νησιών του Αιγαίου να έχουν υφαλοκρηπίδα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Επί αυτού του επιχειρήματος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα πλήρη δικαιώματα των νησιών σε θαλάσσιες ζώνες είναι απολύτως και σαφώς κατοχυρωμένα στη Σύμβαση ΔΘ. Δεν χωρεί διαφορετική ερμηνεία του wording των σχετικών άρθρων. Σε τέτοια περίπτωση μόνο κακοπιστία θα μπορούσε να δηλώνεται. Σύμφωνα με ένα άλλο επιχείρημα της Τουρκίας, η αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής δεν θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο λόγω της ύπαρξης νησιών.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τα δύο αυτά επιχειρήματα της Τουρκίας έρχονται και μεταξύ τους σε αντίθεση. Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η Τουρκία εφαρμόζοντας τη Σύμβαση ΔΘ στον Εύξεινο Πόντο -όχι μόνο φαίνεται να την αποδέχεται και να την υιοθετεί- αλλά

επιπλέον συμβάλλει και στη δημιουργία και την ενίσχυση του εθιμικού χαρακτήρα διατάξεών της. Συντρέχουν, εν προκειμένω τα στοιχεία/οι προϋποθέσεις του διεθνούς εθίμου: i) Η Τουρκία εφαρμόζει σταθερή και επαναλαμβανόμενη πρακτική στον Εύξεινο Πόντο και ii) ακολουθεί την πρακτική αυτή *opinion juris*.

7. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) – Νομική και πολιτική κριτική των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας

7.1. Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

Το άρθρο 57 της Σύμβασης ΔΘ ορίζει το εύρος της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης - ΑΟΖ (Exclusive Economic Zone). Συγκεκριμένα, προβλέπει ότι η ΑΟΖ δεν εκτείνεται πέραν των 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας.

Το παράκτιο κράτος αποκτά ΑΟΖ μόνο αν την κηρύξει τυπικά και προβεί στη σχετική ανακοίνωση στον θεματοφύλακα της Σύμβασης ΔΘ, που έχει οριστεί ότι είναι ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της υφαλοκρηπίδας Τυνησίας Λιβύης³³ (1982) αναγνώρισε και προσέδωσε εθιμικό χαρακτήρα στον θεσμό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

7.2. Δικαιώματα, δικαιοδοσία και υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στην ΑΟΖ

Σύμφωνα με το άρθρο 56 της Σύμβασης ΔΘ, στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη το παράκτιο κράτος έχει:

α) κυριαρχικά δικαιώματα, (sovereign rights) που αποσκοπούν στην εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη, των υπερκειμένων του βυθού της θάλασσας υδάτων, του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους αυτού, ως επίσης και με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους, καθώς και

β) δικαιοδοσία, (jurisdiction), όπως προβλέπεται στα πλαίσια της Σύμβασης, σχετικά με:

- i) την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και κατασκευών,
- ii) τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα,
- iii) την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

---

³³ ICJ, Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), 1981, 1982.

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&case=63&code=tl&p3=4>

7.3. Δικαιώματα και υποχρεώσεις τρίτων κρατών στην ΑΟΖ του παράκτιου κράτους

Κατά τη διαμόρφωση του πλαισίου των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του παράκτιου κράτους επί της ΑΟΖ του και των τρίτων κρατών επί αυτής, σταθμίζονται από τη μια πλευρά τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους και από την άλλη πλευρά τα δικαιώματα των τρίτων κρατών όπως τα τελευταία τίθενται από το άρθρο 58 της Σύμβασης ΔΘ.

Ειδικότερα, η παρ.1 του άρθρου 58 ορίζει ότι στην ΑΟΖ, όλα τα κράτη, παράκτια ή χωρίς ακτές, απολαμβάνουν, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης, τις ελευθερίες της ναυσιπλοΐας και υπέρπτησης καθώς και τα δικαιώματα τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών, ως επίσης και το δικαίωμα χρήσης των θαλασσών γι' άλλους διεθνώς νόμιμους σκοπούς που συνδέονται με την ενάσκηση αυτών των δικαιωμάτων, ειδικότερα στα πλαίσια της εκμετάλλευσης των πλοίων, των αεροσκαφών και των υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών.

Βάσει δε της παρ.3 του ίδιου άρθρου, κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, μέσα στην ΑΟΖ, τα κράτη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους και συμμορφώνονται προς τους νόμους και κανονισμούς που υιοθετούνται από αυτό, στο μέτρο που αυτοί δεν αντιτίθενται στη Σύμβαση ΔΘ ή γενικότερα στο Διεθνές Δίκαιο.

7.4. Διαφορές υφαλοκρηπίδας και Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης

Οι βασικές διαφορές μεταξύ των θαλασσιών ζωνών της υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης είναι οι ακόλουθες.

Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους που αφορούν στη ζώνη της υφαλοκρηπίδας υπάρχουν *ipso facto* και *ab initio*. Ενώ αναφορικά με την ΑΟΖ, το παράκτιο κράτος αποκτά ΑΟΖ μόνο αν την κηρύξει τυπικά και προβεί στη σχετική ανακοίνωση στον θεματοφύλακα της Σύμβασης ΔΘ, τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Επιπρόσθετα, η εκμετάλλευση των πόρων της υφαλοκρηπίδας αφορά μόνο τον βυθό και το υπέδαφος του βυθού. Ενώ σε ό,τι αφορά στην ΑΟΖ, η εκμετάλλευση των πόρων της ΑΟΖ αφορά το υπέδαφος του βυθού, τον βυθό, μέχρι και την επιφάνεια καταλαμβάνει δηλαδή επιπλέον και τη θαλάσσια στήλη.

7.5. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η Κυπριακή Δημοκρατία κήρυξε ΑΟΖ, με τη θέσπιση του περί της ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδας Νόμου (64(I)/2004),³⁴ τον οποίο κατέθεσε στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ως θεματοφύλακα της Σύμβασης ΔΘ. Συνάγεται, λοιπόν, ότι έχει ακολουθήσει όλες τις απαιτούμενες διαδικασίες και διατυπώσεις.

Σύμφωνα με τον περί της ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδας Νόμο, ο οποίος τροποποιήθηκε το 2014 (Ν.97(I)/2014)³⁵ και βάσει της Σύμβασης ΔΘ, το εξωτερικό όριο της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζεται σε απόσταση 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης της.

Επισημαίνεται, πάντως, ότι σε περίπτωση που οποιοδήποτε τμήμα της ΑΟΖ της υπερκαλύπτει τμήμα της ΑΟΖ άλλου κράτους, του οποίου οι ακτές βρίσκονται απέναντι από αυτές της Κύπρου, τα όρια της ΑΟΖ της και της ΑΟΖ του άλλου κράτους, ορίζονται κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των δύο κρατών. Ελλείψει δε συμφωνίας, ακολουθείται η αρχή της μέσης γραμμής.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει υπογράψει συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ με την Αίγυπτο το 2003, με τον Λίβανο το 2007, και με το Ισραήλ το 2010. Κατά την οριοθέτηση που έγινε δυνάμει των συμφωνιών αυτών ακολουθήθηκε η αρχή της μέσης γραμμής. Συνεπώς, προκύπτει ότι υφίσταται συμφωνία και αρμονικές σχέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας με γειτνιάζοντα αυτής κράτη, καθώς επίσης και το γεγονός ότι έχει προκριθεί και βρίσκει ευρείας εφαρμογής η αρχή της μέσης γραμμής όσον αφορά τα συγκεκριμένα κράτη.

Σύμφωνα με τον περί Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση) Νόμο του 2007 (Ν. 4(I)/2007),³⁶ η κυριότητα των υδρογονανθράκων οπουδήποτε και εάν βρίσκονται στην Κύπρο, περιλαμβανομένων της αιγιαλίτιδας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, ανήκει και θεωρείται ότι πάντοτε ανήκε στην Κυπριακή Δημοκρατία, ενώ τα δικαιώματα στην κυριότητα των υδρογονανθράκων που βρίσκονται στην ΑΟΖ, ασκούνται σε συνάρτηση με τα δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα όπως καθορίζονται στη Σύμβαση ΔΘ. Η συγκεκριμένη ρύθμιση, προφανώς, τελεί σε πλήρη αρμονία με την αρχή της εθνικής κυριαρχίας καθώς και με το υφιστάμενο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου.

---

³⁴ Οι περί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και Υφαλοκρηπίδας Νόμοι του 2004 και 2014.

goo.gl/oNWQPM

³⁵ Ibid.

³⁶ Ο περί Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση) Νόμος του 2007 (Ν. 4(I)/2007).

goo.gl/Zi8cLp

7.6. Νομική και πολιτική κριτική των επιχειρημάτων της Τουρκίας αναφορικά με την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας

Έχοντας υπόψη τις πρόσφατες επιθετικές ενέργειες και παραβιάσεις της Τουρκίας στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση και την αξιοποίηση των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πηγών συνιστούν ζήτημα που εντάσσεται στο "domaine réservé" του κράτους, λαμβάνονται με γνώμονα τη μέγιστη δυνατή ωφέλεια του συνόλου των πολιτών του, και δεν νοούνται παρεμβάσεις τρίτου κράτους επί αυτών.

Αναφορικά με την έρευνα και την αξιοποίηση των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πόρων της Κυπριακής Δημοκρατίας, και με το πάγιο επιχείρημα της Τουρκίας ότι ανήκουν και στους Τουρκοκυπρίους το γεγονός αυτό είναι αδιαμφισβήτητο σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, ως πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, απολαύουν του -ως εκ της φύσεως και του περιεχομένου του- συλλογικού χαρακτήρα δικαιώματος στους φυσικούς πόρους της πατρίδας τους.

Ωστόσο το προβαλλόμενο από την Τουρκία επιχείρημα τελεί σε πλήρη αντίθεση με την αρχή της καλής πίστης και συνιστά παραβίαση της αρχής του estoppel, (σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται σε κράτος να αρνηθεί ένα πραγματικό γεγονός ή μια πραγματική κατάσταση βασιζόμενο σε δική του προηγούμενη συμπεριφορά).

Στην υπό εξέταση περίπτωση, η Τουρκία αμφισβητεί μια πραγματική κατάσταση, ήτοι το απολύτως κατοχυρωμένο δικαίωμα του κράτους της Κυπριακής Δημοκρατίας για έρευνα και αξιοποίηση των φυσικών πόρων της, λόγω προηγούμενης δικής της συμπεριφοράς (της Τουρκίας), ήτοι των διεθνών εγκλημάτων εισβολής, κατοχής, βίαιης εκδίωξης και μετακίνησης πληθυσμών που τέλεσε η Τουρκία, που είχαν ως σκοπό και ως αποτέλεσμα -μεταξύ άλλων- και την απομόνωση των Τουρκοκυπρίων.

8. Η ανοικτή θάλασσα

8.1. Ανοικτή θάλασσα

Ως ανοικτή θάλασσα (open seas) ορίζονται όλες οι θαλάσσιες περιοχές που δεν περιλαμβάνονται στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, στη χωρική θάλασσα ή στα εσωτερικά ύδατα ενός κράτους, ή στα αρχιπελαγικά ύδατα ενός αρχιπελαγικού κράτους. Επί αυτών των θαλασσιών περιοχών εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ανοικτής θάλασσας σύμφωνα με το άρθρο 86 της Σύμβασης ΔΘ.

Η ανοικτή θάλασσα περιλαμβάνει τα ύδατα τα υπερκείμενα του βυθού. Διευκρινίζεται ότι τα ύδατα που υπέρκεινται του βυθού της υφαλοκρηπίδας αποτελούν μέρος της ανοικτής θάλασσας.

Τα ύδατα της ανοικτής θάλασσας είναι ελεύθερα για όλα τα κράτη και είναι διαθέσιμα προς χρήση για κάθε κράτος.

8.2. Τι περιλαμβάνει η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας

Το άρθρο 87 της Σύμβασης ΔΘ εξειδικεύει την έννοια και το περιεχόμενο της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας. Συγκεκριμένα ορίζει ότι η ανοικτή θάλασσα είναι ελεύθερη για όλα τα κράτη, παράκτια ή άνευ ακτών. Η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας ασκείται σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στη Σύμβαση ΔΘ, καθώς επίσης και στους λοιπούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου.

Η ελευθερία αυτή περιλαμβάνει:

- α) την ελευθερία ναυσιπλοΐας,
- β) την ελευθερία υπέρπτησης,
- γ) την ελευθερία τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και σωληναγωγών,
- δ) την ελευθερία κατασκευής τεχνητών νήσων και άλλων εγκαταστάσεων που επιτρέπονται κατά το Διεθνές Δίκαιο,
- ε) την ελευθερία αλιείας, και
- στ) την ελευθερία επιστημονικής έρευνας.

9. Ο Διεθνής Βυθός / Η Περιοχή

9.1. Διεθνής Βυθός / Η Περιοχή

Ως Διεθνής Βυθός ή Περιοχή (Area), βάσει του άρθρου 1 της Σύμβασης ΔΘ, νοείται ο θαλάσσιος και ωκεάνιος βυθός και το υπέδαφός τους, πέρα από τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας, πέρα δηλαδή από τα 200 ν.μ. ή το όριο της υφαλοκρηπίδας των κρατών όταν αυτό καθορίζεται σε μεγαλύτερο πλάτος.

9.2. Κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας

Η Περιοχή και οι πόροι της αποτελούν κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας ("Common Heritage of Mankind"), σύμφωνα με το άρθρο 136 της Σύμβασης ΔΘ. Θα πρέπει να αναφερθεί και το σχετικό Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε., A/RES/2749/XXV (1970), "Declaration of Principles Governing the Sea-Bed and the Ocean Floor, and the Subsoil thereof, beyond the Limits of National Jurisdiction".³⁷

---

³⁷ General Assembly, Resolution 2749 (XXV). Declaration of Principles Governing the Sea-Bed and the Ocean Floor, and the Subsoil Thereof, beyond the Limits of National Jurisdiction, December 1970.

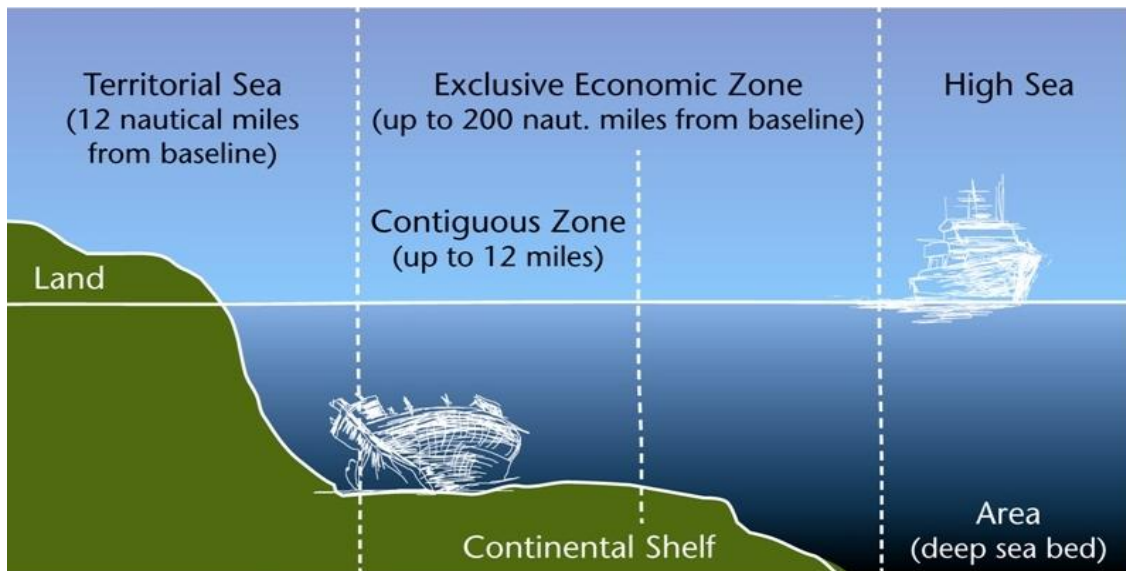
Το γεγονός αυτό συνεπάγεται -μεταξύ άλλων- ότι κανένα κράτος δεν μπορεί να διεκδικήσει ή να ασκήσει κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα επί οποιουδήποτε τμήματος της Περιοχής ή των πόρων της, και κανένα κράτος ή φυσικό ή νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να ιδιοποιηθεί οποιοδήποτε τμήμα αυτής. Οποιαδήποτε διεκδίκηση ή άσκηση κυριαρχίας ή κυριαρχικών δικαιωμάτων ή ιδιοποίηση τέτοιας φύσεως δεν αναγνωρίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ.1 της Σύμβασης ΔΘ.

Ο όρος «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας», στην προκειμένη περίπτωση περιλαμβάνει τις εξής έννοιες, υποχρεώσεις και καθήκοντα:

- «i) απουσία δικαιώματος ιδιοποίησης,
- ii) υποχρέωση εκμετάλλευσης των πόρων για το συμφέρον της ανθρωπότητας, κατά τρόπο ώστε να επωφελούνται όλα τα κράτη, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων κρατών,
- iii) υποχρέωση η εξερεύνηση και η εκμετάλλευση να γίνεται μόνο για ειρηνικούς σκοπούς,
- iv) καθήκον εστίασης και στην επιστημονική έρευνα,
- v) καθήκον για την πλήρη προστασία του περιβάλλοντος».³⁸

Στην Εικόνα που ακολουθεί (Εικόνα 2) αποτυπώνονται σχηματικά οι θαλάσσιες ζώνες, οι οποίες παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν ανωτέρω.

Εικόνα 2: Θαλάσσιες ζώνες

Πηγή: Unesco 2017

<http://www.un-documents.net/a25r2749.htm>

³⁸ Antonio Cassese, *Διεθνές Δίκαιο*, ...οπ.αν., σσ. 116-117.

10. Ειρηνική διευθέτηση των διεθνών διαφορών – Στη «διχοτόμο» μεταξύ δικαίου και πολιτικής

10.1. Ειρηνική επίλυση των διεθνών διαφορών – Νομικές και Πολιτικές μέθοδοι

Εν σχέσει με την επίλυση γενικά των διαφορών που άπτονται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας και με των σχετικών ελληνοτουρκικών ζητημάτων που αναλύθηκαν στο παρόν άρθρο, επισημαίνεται ότι η ειρηνική διευθέτηση των διαφορών αποτελεί έναν εκ των θεμελιωδών σκοπών του Διεθνούς Δικαίου, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 1 του Καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε.

Το άρθρο 33 παρ.1 του Χάρτη του Ο.Η.Ε., το οποίο έχει εθιμικό χαρακτήρα, προβαίνει σε μια ενδεικτική απαρίθμηση των μεθόδων ειρηνικής επίλυσης των διαφορών. Οι μέθοδοι αυτές διακρίνονται σε:

i) Πολιτικές/Διπλωματικές μεθόδους, το αποτέλεσμα των οποίων δεν είναι δεσμευτικό για τα μέρη, και μπορεί να συνίστανται σε

- διαπραγματεύσεις
- καλές υπηρεσίες
- μεσολάβηση
- έρευνα
- συνδιαλλαγή, και

ii) Νομικές μεθόδους, οι οποίες καταλήγουν με μια απόφαση δικαιοδοτικού οργάνου, με βάση το Διεθνές Δίκαιο, δεσμευτική για τα μέρη, και μπορεί να συνίστανται σε

- διαιτησία ή
- δικαστικό διακανονισμό.

10.2. Νομικά επιχειρήματα vs Πολιτικών επιχειρημάτων

Αναφορικά με την πολιτική και τη νομική επίλυση των διεθνών διαφορών, είναι χρήσιμο να επισημανθούν κάποια χαρακτηριστικά των νομικών και των πολιτικών επιχειρημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, τα μεν νομικά επιχειρήματα ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες, συγκεκριμένο και σαφές νομοθετικό και νομολογιακό πλαίσιο, διέπονται από τους κανόνες, τις διαδικασίες, τη μεθοδολογία και τη λογική του δικαίου, και είναι αντικειμενικά ελέγξιμα και επαληθεύσιμα.

Τα δε πολιτικά επιχειρήματα δεν ακολουθούν οριοθετημένους κανόνες και διαδικασίες, η ερμηνεία τους είναι υποκειμενική. Το περιεχόμενο ενός πολιτικού όρου μπορεί να ορίζεται διαφορετικά από κάθε δρώντα, και εν τέλει σε περίπτωση διχογνωμίας ποιανού η θέση υπερισχύει;

Συνάγεται, λοιπόν, ότι η Ελλάδα και η Κύπρος κατά τη διευθέτηση με την Τουρκία ζητημάτων που άπτονται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας θα πρέπει να προκρίνουν νομικές μεθόδους επίλυσης. Ελλάδα και Κύπρος εφαρμόζουν διαχρονικά το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας αλλά και το Διεθνές Δίκαιο εν γένει, δεν προσβάλλουν την εθνική κυριαρχία και τα κυριαρχικά δικαιώματα άλλων κρατών, τα δε επιχειρήματα τους έναντι αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων της Τουρκίας είναι απολύτως τεκμηριωμένα και κατοχυρωμένα στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου. Επομένως, για τα ζητήματα που αναλύθηκαν ανωτέρω, η προβολή νομικών επιχειρημάτων, η επίκληση του υφιστάμενου νομοθετικού και νομολογιακού πλαισίου, η επιδίωξη επίλυσης των ζητημάτων τους με την Τουρκία μέσω δικαστικού διακανονισμού ή διαιτησίας, ήτοι με βάση το Διεθνές Δίκαιο, είναι διαχρονικά προς το συμφέρον της ελληνικής πλευράς.

11. Συμπεράσματα – Προτάσεις

Το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας περιλαμβάνει ένα ιδιαίτερα επαρκές και συμπαγές νομοθετικό και νομολογιακό πλαίσιο, το οποίο στο μεγαλύτερο μέρος του χαρακτηρίζεται από υψηλή κανονιστικότητα και δεσμευτικότητα. Ο εθιμικός χαρακτήρας ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού διατάξεων της Σύμβασης ΔΘ και συναφών νομολογιακών αρχών, καθώς και το γεγονός ότι η εν λόγω Σύμβαση δεν επιδέχεται επιφυλάξεων ενισχύει τον συγκεκριμένο κλάδο του Διεθνούς Δικαίου και την διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσής του. Θα μπορούσε δε να υποστηριχθεί ότι, ίσως, παρέχει σαφείς κατευθύνσεις για τον τρόπο ερμηνείας και εφαρμογής του εν λόγω πλαισίου από τον εκάστοτε εφαρμοστή του δικαίου.

Η Κύπρος και η Ελλάδα διαχρονικά σέβονται και εφαρμόζουν όλους τους κλάδους του Διεθνούς Δικαίου και είναι απολύτως συνεπείς προς τις διεθνείς τους υποχρεώσεις. Η εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, ειδικότερα της Σύμβασης ΔΘ, σε ό,τι αφορά τις θαλάσσιες ζώνες καθώς και το σύνολο των τιθέμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων -πέρα από διεθνής υποχρέωση- είναι προς το συμφέρον της Κύπρου και της Ελλάδας, αποτελεί ένα σημαντικό εχέγγυο για τα εθνικά τους δίκαια, και τις εξασφαλίζει απέναντι σε (υφιστάμενες ή τυχόν μελλοντικές) αυθαίρετες αμφισβητήσεις, διεκδικήσεις και ενέργειες της Τουρκίας.

Η πολιτική διευθέτηση ή επίλυση ελληνοτουρκικών ζητημάτων που άπτονται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας διαχρονικά έχει αποτελέσει επιδίωξη της Τουρκίας και έχει ευνοήσει την τουρκική πλευρά. Η Τουρκία επικαλείται το Διεθνές Δίκαιο, χωρίς να το εφαρμόζει. Επιχειρεί να προσδώσει νομική/δικαιική διάσταση σε πολιτικούς όρους που χρησιμοποιεί.

Αυτό που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι σε περίπτωση πολιτικής διευθέτησης όλα τα ενδεχόμενα είναι ανοιχτά, ενώ σε περίπτωση νομικής διευθέτησης δεν είναι δυνατή σημαντική απομάκρυνση από το υφιστάμενο νομοθετικό

και νομολογιακό πλαίσιο, το οποίο εν πολλοίς εξασφαλίζει τα δικαιώματα της ελληνικής πλευράς. Η ευχέρεια σχετικών κρίσεων, αναλύσεων και αποφάσεων είναι περιορισμένη, οριοθετημένη από το Διεθνές Δίκαιο, και επομένως επιστημονικά και λογικά ελέγξιμη και επαληθεύσιμη.

Η Κύπρος και η Ελλάδα για κάθε υφιστάμενο ή τυχόν μελλοντικά ανακύπτον ζήτημα με την Τουρκία θα πρέπει να επιδιώκουν τη διεθνοποίηση του ζητήματος, η οποία επιτυγχάνεται με προσφυγή σε διεθνή ή περιφερειακά δικαιοδοτικά όργανα και σε διεθνείς ή περιφερειακούς οργανισμούς.

Επιπλέον, θα πρέπει να αξιοποιούν το πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, ήτοι τη Σύμβαση ΔΘ καθώς και συναφή νομολογία. Το γεγονός ότι η Σύμβαση ΔΘ έχει -στο μεγαλύτερο μέρος της- εθιμικό χαρακτήρα, δημιουργώντας υποχρεώσεις *erga omnes*, και το γεγονός ότι δεν επιδέχεται επιφυλάξεων θα πρέπει να προβάλλεται και να λειτουργεί προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της κανονιστικότητας, της δεσμευτικότητας, της συμμόρφωσης και της εφαρμογής της.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η υποχρέωση του κράτους παραβάτη ή οποιουδήποτε «δύστροπου» διεθνούς δρώντος (εν προκειμένω της Τουρκίας) να χρησιμοποιήσει νομικά επιχειρήματα αποτελεί ένα πρώτο επίτευγμα υπέρ της δικαιοσύνης και της νομιμότητας, διότι καλείται να ακολουθήσει συγκεκριμένες νομικές νόρμες, των οποίων η πρέπουσα και καλόπιστη επίκληση και εφαρμογή είναι ελέγξιμη.

Αυτό που είναι κρίσιμο να μην λησμονείται και να μην παραβλέπεται ποτέ είναι το γεγονός ότι η έννοια και η λογική της χρησικτησίας του Εμπραγμάτου Δικαίου ισχύει και διέπει *mutatis mutandis* και το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Προκύπτουν, με αυτό τον τρόπο, και γίνεται συχνά λόγος για κεκτημένα δικαιώματα, για τετελεσμένα, για τη δημιουργία προηγούμενου, ακόμη και από μονομερείς ενέργειες κρατών. Συνάγεται, λοιπόν, ότι οι τουρκικές προκλήσεις μπορεί να μην έχουν μόνο πολιτικό χαρακτήρα, αλλά μπορεί μεταγενέστερα να προβληθούν και ως νομικά γεγονότα.

Συνεπώς, η διαχείριση ζητημάτων που άπτονται του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, επιμέλεια, σχεδιασμό, βαθιά γνώση και πιστή εφαρμογή του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου, και δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να μένει χωρίς νομική αντίδραση και να καθίσταται επιτρεπτή η δημιουργία τετελεσμένων από παράνομη συμπεριφορά διεθνούς δρώντος, λαμβανομένης υπόψη της λογικής της χρησικτησίας, της αρχής της *effectivités* και του γεγονότος ότι η μονομερής πρακτική των κρατών αναγνωρίζεται και ως πηγή του Διεθνούς Δικαίου.

ΠΗΓΕΣ

Πρωτογενείς Πηγές

- A/RES/2749/XXV, "Declaration of Principles Governing the Sea-Bed and the Ocean Floor, and the Subsoil thereof, beyond the Limits of National Jurisdiction", 1970.

<http://www.un-documents.net/a25r2749.htm>

- Γενική Πράξη για την Ειρηνική Επίλυση των Διεθνών Διαφορών του 1928.

- Διάταγμα της 6ης Σεπτεμβρίου 1931.

- Dissenting Opinion of Judge Stassinopoulos.

<http://www.icj-cij.org/files/case-related/62/062-19781219-JUD-01-07-EN.pdf>

- Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου, 1945.

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26252&Itemid=35

<http://www.icj-cij.org/en/statute>

- Καταστατικός Χάρτης του Ο.Η.Ε., 1945.

<http://www.un.org/en/documents/charter/>

<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

- Ν. 2321/1995 (ΦΕΚ Α/136/23-6-1995), Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης.

goo.gl/Kqf2uu

- Ν. 1815/1988 (ΦΕΚ Α/250/11-11-1988) Κύρωση του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου.

goo.gl/tm51cd

- Ν. 230/1936 (ΦΕΚ Α/450/13-10-1936) Περί καθορισμού αιγιαλίτιδος ζώνης της Ελλάδας.

goo.gl/tRthJR

- Ν. 5017/1931 Περί Πολιτικής Αεροπορίας

- Ν.Δ. 187/1973 (ΦΕΚ Α/261/3-10-1973).
goo.gl/4WLx4A
- Οι περί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και Υφαλοκρηπίδας Νόμοι του 2004 και 2014.
goo.gl/oNWQPM
- Ο περί της Συνορεύουσας Ζώνης Νόμος του 2004, Ν. 63(Ι)/2004.
goo.gl/DrXd4K
- Ο περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Κυρωτικός) Νόμος του 1988, Ν. 203/1988.
goo.gl/RP8xQ5
- Ο περί Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση) Νόμος του 2007 (Ν. 4(Ι)/2007).
goo.gl/Zi8cLp
- Οι περί της Χωρικής Θάλασσας Νόμοι του 1964 και του 2014.
goo.gl/fA8rXo
- Rules of Court (ICJ), 1978.
<http://www.icj-cij.org/en/rules>
- S/RES/ 395,1976.
[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/395\(1976\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/395(1976))
- Σύμβαση της Γενεύης περί της υφαλοκρηπίδας του 1958.
- Σύμβαση του Montreux του 1936.
- Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947.
- Συνθήκη της Λωζάνης του 1923.
- Σύμβαση του Σικάγο,1944.
<https://www.icao.int/publications/Pages/doc7300.aspx>
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας,1982.
http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=EL)

- Υπόθεση αλιείας μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας και Νορβηγίας
ICJ, Fisheries (United Kingdom v. Norway), 1951.
<http://www.icj-cij.org/en/case/5>

-Υπόθεση περί της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Δανίας)
ICJ, North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark), 1969.
<http://www.icj-cij.org/en/case/51>

- Υπόθεση περί της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Ολλανδίας)
ICJ, North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Netherlands), 1969.
<http://www.icj-cij.org/en/case/52>

- Υπόθεση της υφαλοκρηπίδας Τυνησίας Λιβύης
ICJ, Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), 1981, 1982.
<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&case=63&code=tl&p3=4>

- Υπόθεση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου Πελάγους (Ελλάδα κατά Τουρκίας), 1978.
ICJ, Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey), 1978.
<http://www.icj-cij.org/files/case-related/62/062-19781219-JUD-01-00-EN.pdf>
<http://www.icj-cij.org/en/case/62>

Βιβλιογραφία

- Cassese, Antonio., *Διεθνές Δίκαιο*, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών 4, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2012.

- Ιωάννου, Κρατερός., Στράτη, Αναστασία. *Δίκαιο της Θάλασσας*, Έκδοση 4^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013.

- Ρούκουνας, Εμμανουήλ., *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, Σειρά Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, Διεύθυνση σειράς: Εμμανουήλ Ρούκουνας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2010.

- Συρίγος, Άγγελος. Μ. *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, Εκδόσεις Πατάκη, 2005.

Λοιπές Πηγές

-Bahman, Aghai Diba. "Iran and the United Nations 1982 Convention on the Law of the Sea", Payvand News, 2014.

<http://www.payvand.com/news/14/nov/1177.html>

-Λυγερός, Σταύρος. όπως έχει αναδημοσιευτεί από ΤΑ ΝΕΑ-ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Οριζόντια κλιμάκωση με τετελεσμένο στο Καστελόριζο, Ιούλιος 2017.

goo.gl/QkSUYS

-Newman, David. "Borderline views: Defending Israel in the High Seas", The Jerusalem Post, 2014.

<http://www.jpost.com/Opinion/Columnists/BORDERLINE-VIEWS-Defending-Israel-on-the-high-seas-345078>

-Unesco. Σχέδιο των διαφόρων θαλάσσιων ζωνών σύμφωνα με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, 2017.

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/underwater-cultural-heritage/unesco-manual-for-activities-directed-at-underwater-cultural-heritage/unesco-manual/context/>

- Roncevert Ganán Almond, "U.S. Ratification of the Law of the Sea Convention", The Diplomat, 2017.

<https://thediplomat.com/2017/05/u-s-ratification-of-the-law-of-the-sea-convention/>

-Το ΠΑΡΟΝ της Κυριακής, Η ελληνοτουρκική διαφορά για την υφαλοκρηπίδα, Ιανουάριος 2018.

<https://www.paron.gr/2018/01/10/i-ellinotourkiki-diafora-gia-tin-yfalokripida/>

-Τζούμης, Λάμπρος. Τούρκικες παραβιάσεις-παραβάσεις στο Αιγαίο, αιτιάσεις και επιδιώξεις. LimnosReport.gr, Ιούνιος 2017.

goo.gl/iDN3v7

-Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας. Τουρκικοί ισχυρισμοί περί αποστρατικοποίησης των νησιών του Αιγαίου, Ιούνιος 2018.

<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikoi-ishirismo-i-apostratikopoiisis-nison-aigaiou.html>

-Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας. Ειδικά Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής, 2018.

<http://www.mfa.gr/eidika-themata-exoterikis-politikis/>

- Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τελευταία Νέα, 2018.

http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument

**ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

UNIVERSITY *of* NICOSIA

1993-2018 ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ